

**INFORMACJA RADY MINISTRÓW
O REALIZACJI W ROKU 2024
USTAWY
Z DNIA 9 CZERWCA 2011 r.
O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE
PIECZY ZASTĘPCZEJ**

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	3
II. Charakterystyka systemu wspierania rodziny	4
<i>1. Jednostki realizujące zadania.....</i>	<i>4</i>
<i>2. Asystent rodziny.....</i>	<i>4</i>
<i>3. Placówki wsparcia dziennego</i>	<i>6</i>
<i>4. Rodziny wspierające</i>	<i>7</i>
III. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej	7
<i>1. Rodzinna piecza zastępcza.....</i>	<i>12</i>
<i>2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....</i>	<i>17</i>
IV. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą	19
V. Adopcja	20
<i>1. Ośrodki adopcyjne</i>	<i>20</i>
<i>2. Przysposobienie krajowe</i>	<i>21</i>
<i>3. Przysposobienie międzynarodowe.....</i>	<i>24</i>
VI. Niepełnosprawność	25
VII. Wydatki na realizację ustawy w 2024 r.....	26
<i>1. Wydatki na realizację zadań wynikających z ustawy.....</i>	<i>26</i>
<i>2. Programy i projekty wsparcia rodziny.....</i>	<i>29</i>
VIII. Podsumowanie	31
IX. Wnioski dotyczące sposobu i zakresu finansowania zadań JST wynikających z ustawy i planowane działania.....	33
X. ANEKS.....	36

I. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 189 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49) Rada Ministrów do dnia 30 września przedkłada Sejmowi i Senatowi informację o realizacji ustawy w roku poprzednim wraz z wnioskami dotyczącymi sposobu i zakresu finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego wynikających z ustawy.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwana dalej: „ustawą”, weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Kształtuje ona sferę działań państwa wobec rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które mogą skutkować umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 1 ustawy określa ona:

- 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- 3) zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Mając na uwadze dobro i bezpieczeństwo dziecka, a co za tym idzie zapewnienie naturalnego środowiska rozwoju, istotne od wielu lat pozostaje zapewnienie wsparcia rodzinom biologicznym przeżywającym trudności. W sytuacjach gdy działania te nie przynoszą pożądanych rezultatów, priorytetem jest wspieranie i propagowanie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej jako najwłaściwszej i najbardziej zbliżonej do naturalnego środowiska rodzinnego formy opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej zawsze powinno być ostatecznością, stosowaną dopiero po wyczerpaniu wszystkich możliwości pomocy takiej rodzinie, a przy umieszczaniu bezwzględnie konieczne jest uwzględnianie prymatu pieczy rodzinnej nad instytucjonalną, w tym również, co istotne, w stosunku do dzieci chorych i dzieci z niepełnosprawnościami.

II. Charakterystyka systemu wspierania rodziny

1. Jednostki realizujące zadania

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys zagrażający dobru dziecka. Rodzina, w wyniku podjętej z nią pracy, powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone.

Praca z rodziną prowadzona jest głównie w formie usług **asystenta rodziny**, natomiast pomoc w opiece i wychowaniu prowadzona jest w formie **placówek wsparcia dziennego** oraz **rodzin wspierających**.

Jednostkami realizującymi powyższe zadania są **Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie**, a także **organizacje pozarządowe i podmioty współpracujące**, wspomagane przez zatrudnionych specjalistów – m.in. psychologów, pedagogów, terapeutów i prawników.

2. Asystent rodziny

Zawód asystenta rodziny jest kluczowym elementem systemu wspierania rodziny w środowisku. Asystent może zostać przydzielony rodzinie przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze na wniosek pracownika socjalnego lub na mocy decyzji sądu rodzinnego. W 2024 r. zatrudnionych było ogółem 3 862 asystentów rodziny, tj. o 3% więcej niż w 2023 r. (3 748). 3 335 asystentów (tj. 86,4%) było zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy, a 527 (tj. 13,6%) na podstawie umów o świadczenie usług. Oznacza to utrzymanie się poziomu zatrudnienia asystentów w oparciu o umowę o pracę na podobnym poziomie, co w 2023 r. i świadczy o tym, że samorządy gmin utrzymują tak bardzo postulowaną przez samych asystentów rodziny formę ich zatrudnienia.

Z przedstawionego poniżej zestawienia liczby asystentów rodziny w podziale na województwa wynika, iż w 2024 roku 189 gmin nie zatrudniało asystentów rodziny.

Tab. 1. Asystenci rodziny wg województw w latach 2020–2024

Województwo	Liczba asystentów rodziny						Dane 2024		
	2020	2021	2022	2023	2024	dynamika (rok 2023=100)	liczba gmin w woj., które nie zatrudniają AR	Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z AR	Liczba rodzin, które korzystały z usług AR rodziny
dolnośląskie	294	295	279	280	274	98	8	1 103	3 411
kujawsko-pomorskie	237	236	232	230	248	108	7	1 152	2 708
lubelskie	235	236	228	225	245	109	20	643	2 407
lubuskie	125	127	123	127	137	108	0	548	1 752
łódzkie	241	237	225	232	248	107	29	552	2 882
małopolskie	284	283	280	283	289	102	13	677	3 719
mazowieckie	467	459	451	466	485	104	24	1 224	5 418
opolskie	89	94	91	91	95	104	3	408	1 171
podkarpackie	202	203	197	205	204	100	6	379	2 122
podlaskie	126	110	112	116	114	98	45	314	1 207
pomorskie	233	227	225	239	239	100	5	882	3 004
śląskie	420	407	411	399	424	106	5	2 109	4 955
świętokrzyskie	131	135	127	126	128	102	11	273	1 300
warmińsko-mazurskie	170	177	169	173	179	103	1	473	2 157
wielkopolskie	375	363	354	352	353	100	8	786	4 352
zachodniopomorskie	195	194	195	204	200	98	4	742	2 410
RAZEM	3824	3783	3699	3748	3862	103	189	12 265	44 975

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2020–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

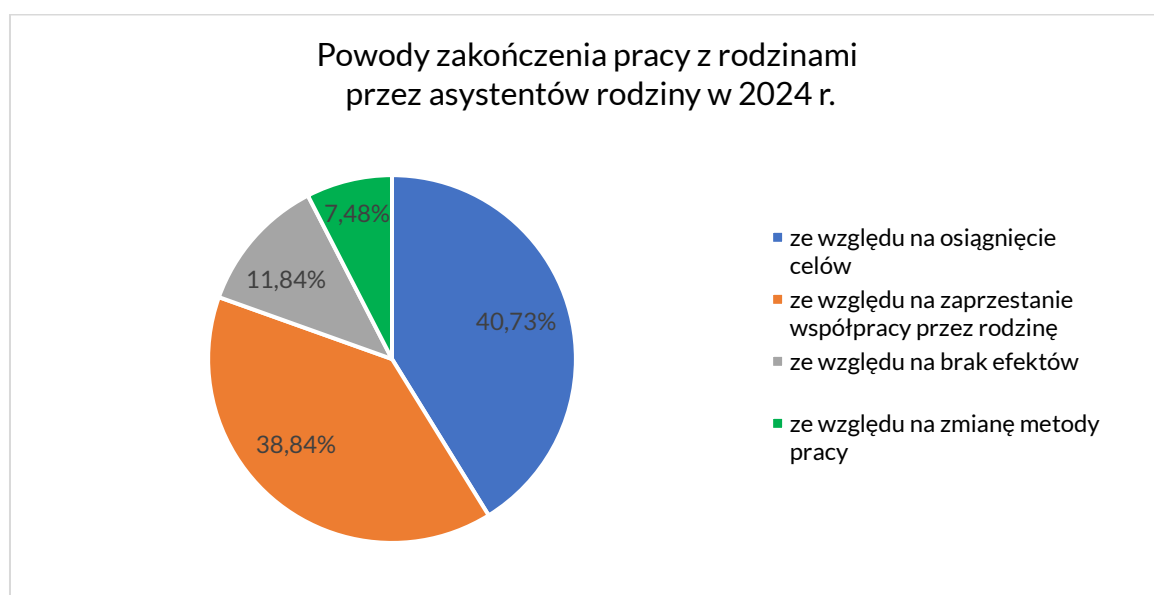
Ogółem w 2024 r. w ramach realizacji ustawy z usług asystentów rodziny skorzystało **44 975** rodzin, w tym **12 265** rodzin (tj. 28%) zobowiązanych zostało do współpracy z asystentem rodziny przez sąd.

Należy zauważyć, że począwszy od 2017 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1923), zwanej dalej „ustawą „Za życiem””, asystentom rodziny przypisana jest **rola koordynatora w zakresie usług wsparcia oferowanego kobietom w ciąży oraz ich rodzinom**, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, które

powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Działania podejmowane przez asystenta polegają na opracowaniu z osobami zainteresowanymi możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należytym pomocy. Zgodnie z danymi uzyskanymi ze sprawozdań wojewódzkich z realizacji *Programu asystent rodziny na rok 2024* liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach *Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”* w 2024 r. wyniosła 811, w tym 127 rodzin w których były kobiety w zagrożonej ciąży.

Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w 2024 r. wyniósł 31,2 miesięcy, podobnie jak w 2023 r. (30 miesięcy). Średnio pod opieką asystenta było – analogicznie do roku 2023 - 12 rodzin.

Spośród 44 975 rodzin, z którymi asystenci rodziny prowadzili pracę w 2024 r. dla 7 244 rodzin współpraca ta zakończyła się w 2024 r. W 2 951 przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów (40,7% rodzin). Była to sytuacja analogiczna w porównaniu do roku 2023.

źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2024 r.)

3. Placówki wsparcia dziennego

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, niejednokrotnie potrzebują pomocy w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania u dzieci itp. Ważną rolę w sferze profilaktyki pełnią placówki wsparcia dziennego. Dostęp do nich powinien być na tyle szeroki, aby pomocą objęty nie tylko dzieci kierowane przez ośrodki pomocy społecznej, ale także przyprowadzone przez rodziców lub opiekunów.

W 2024 r. na obszarze Polski działało 1 958 gminnych placówek wsparcia dziennego, co oznacza zmniejszenie o 18 liczby placówek w stosunku do 2023 r. (1 976), w tym 1 032 placówki prowadzone były przez inny podmiot niż samorząd gminy. W 2024 r. do gminnych placówek wsparcia dziennego uczęszczało 33 857 dzieci (w 2023 r. 35 139 dzieci).

Placówki wsparcia dziennego może także prowadzić samorząd powiatu. W 2024 r. działały 63 placówki wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym (zmniejszenie o 8 w stosunku do 2023 r.), w tym 33 placówki prowadzone były przez podmiot inny niż samorząd powiatowy. W 2024 r. uczęszczało do nich 1 870 dzieci.

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie: opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej, realizowanej przez wychowawców – pedagogów. W wielu przypadkach funkcje te łączą się/są łączone w obrębie tej samej placówki.

W 1774 gminach (72 % ogółu gmin) nie ma placówek wsparcia dziennego.

4. Rodziny wspierające

Rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może, przy współpracy asystenta rodziny, zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi. Rodzina wspierająca pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. W 2024 r. funkcjonowało 68 rodzin wspierających, z tego 10 rodzin wspierających prowadziło pracę nie dłużej niż 3 miesiące, 43 – nie dłużej niż 12 miesięcy. W 15 przypadkach wskazano, że rodziny wspierające prowadziły pracę dłużej niż rok. Liczba rodzin wspierających wzrosła o 14 w stosunku do 2023 r. W 2024 r. z pomocy rodzin wspierających korzystało 76 potrzebujących wsparcia rodzin, tj. o 19 więcej w porównaniu z 2023 r. Najwięcej rodzin wspierających działało w województwach pomorskim, mazowieckim i dolnośląskim.

III. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej

Na podstawie postanowienia sądu dziecko może zostać umieszczone w jednej z dwóch typów pieczy zastępczej: **rodzinnej** lub **instytucjonalnej**.

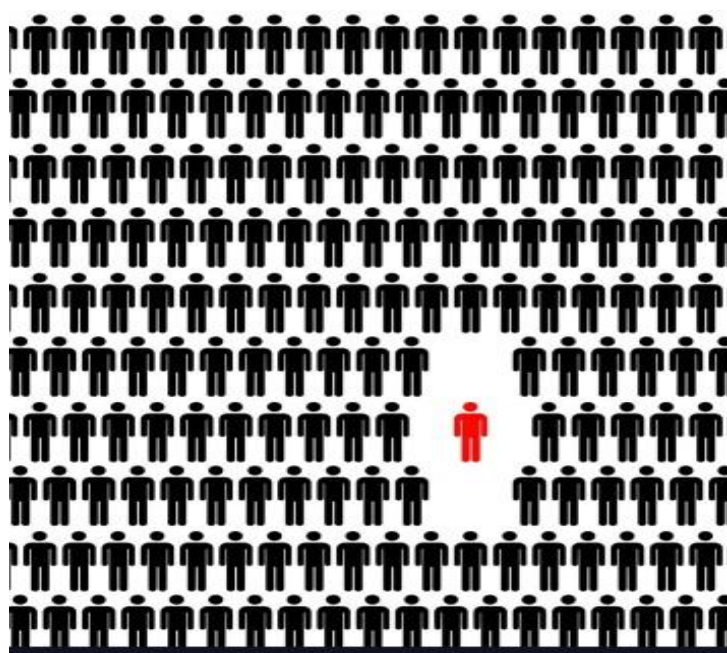
Liczba osób przebywających w pieczy zastępczej w 2024 r. wyniosła ogółem 77 730, wobec 75 903 w 2023 r. (wzrost o ponad 2 %). Struktura według form umieszczenia dzieci w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej wskazuje utrzymanie pożądanej przewagi formy rodzinnej nad instytucjonalną. **W 2024 r. wskaźnik deinstytucjonalizacji utrzymywał się na poziomie 77 % - jak w latach poprzednich.** Z drugiej strony należy zauważyć, że wskaźnik ten nie ulega zmianie od wielu lat, co jest wyzwaniem dla systemu.

Tab. 2 Liczba osób w pieczy zastępczej w latach 2014–2024

Liczba osób w pieczy zastępczej	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Dynamika 2023=100
Liczba ogółem	77 348	75 503	74 757	73 129	72 339	72 450	72 063	72 941	73 400	75 903	77 730	77 730
Rodzinna piecza zastępcza	57 651	56 986	56 544	55 724	55 288	55 458	55 772	56 656	56 604	58 472	60 169	60 169
Instytucjonalna piecza zastępcza	19 697	19 517	18 213	17 408	17 051	16 992	16 291	16 285	16 796	17 431	17 561	17 561
Odsetek osób w rodzinnej pieczy zastępczej (wskaźnik deinstytucjonalizacji)	75%	74%	76%	76%	76%	77%	77%	78%	77%	77%	77%	77%

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

W 2024 r. odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia ogółem wyniósł 0,99%.

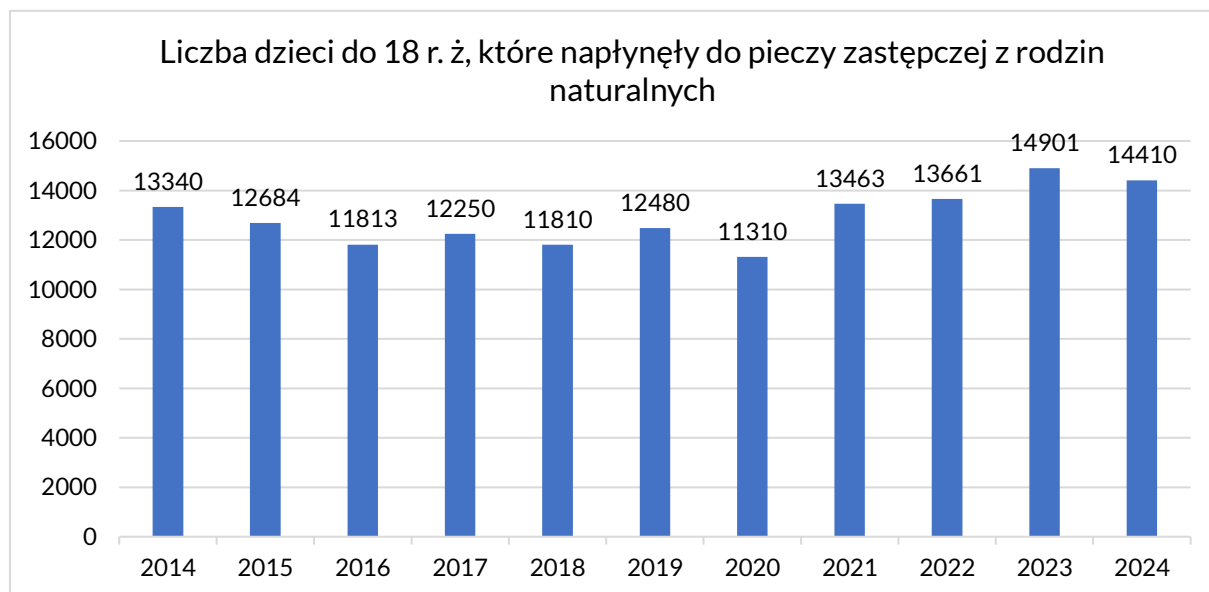
Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

1 dziecko
na **100**
w Polsce wychowuje się bez
rodziców biologicznych*

*Opracowanie: na podstawie danych z Centralnej Aplikacji Statystycznej MRPiPS na dzień 31.12.2024r.,

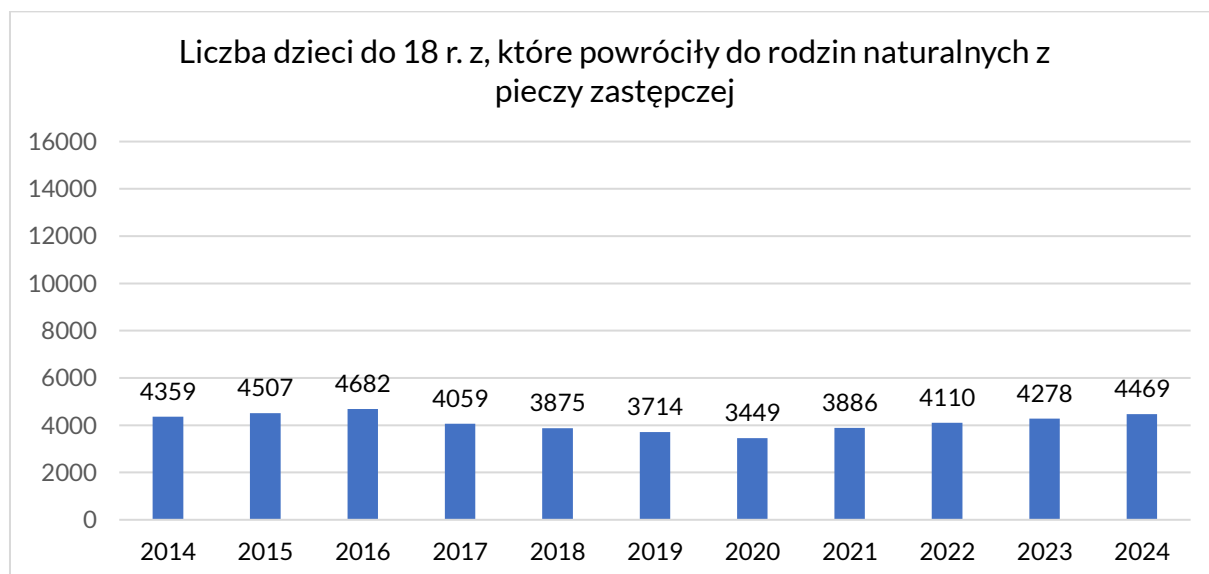
W 2024 r. z rodzin naturalnych do rodzinnych form pieczy zastępczej skierowanych zostało 9 748 dzieci (wobec 9 929 dzieci w 2023 r.), natomiast do form instytucjonalnych 4 662 dzieci (wobec 4 972 dzieci w 2023 r.). Łącznie zatem w roku 2024 do obu form

pieczy z rodzin biologicznych zostało skierowanych 14 410 dzieci, co oznacza nieznaczny spadek w porównaniu z rokiem 2023 (14 901 dzieci).

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

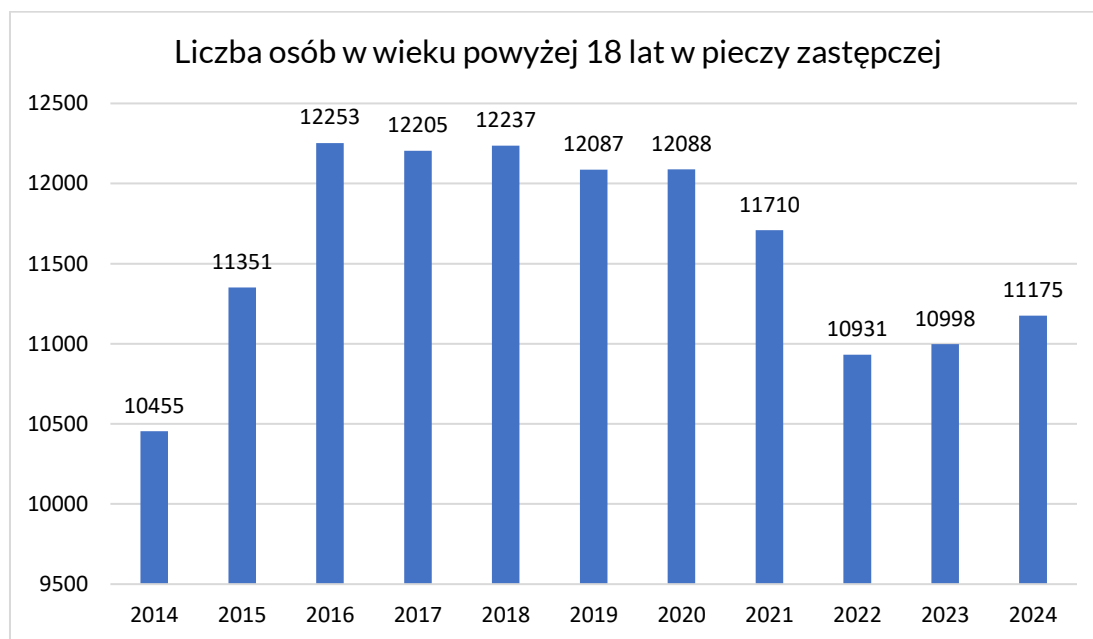
W przypadku liczby dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych, można zaobserwować niewielki wzrost (o 191 dzieci) w stosunku do 2023 r.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

Należy zauważyć, iż w zestawieniach statystycznych dotyczących liczby podopiecznych w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej ogółem uwzględniane są także osoby, które ukończyły już 18. rok życia i nadal przebywają w pieczy zastępczej. Na koniec 2024 r. w pieczy zastępczej przebywało 11 175 osób, które ukończyły 18 rok życia i kontynuowały naukę oraz 66 555 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to,

że 14,38 % ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia (w roku 2023 – 14,5%).

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

Od kilku lat narasta problem z wykonywaniem przez powiaty orzeczeń sądów dotyczących umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej. Rosnąca liczba skierowań do pieczy powoduje, że część powiatów nie jest w stanie wywiązać się z obowiązku zapewnienia im miejsc. Problem braku miejsc w pieczy zastępczej dotyka 206 spośród 380 powiatów, czyli 54,21 %. Należy jednak zauważyć, że nawet powiaty, które na bieżąco wywiązują się z obowiązków zapewnienia miejsc w pieczy częstokroć robią to kosztem dobrostanu rodzin zastępczych, umieszczając w nich nadmierną liczbę dzieci, co przyczynia się do nadmiernego obciążenia, wypalenia zawodowego i niesie za sobą ryzyko rezygnacji z pełnienia funkcji.

Poniższa tabela zawiera informacje dotyczące **liczby dzieci oczekujących na umieszczenie w pieczy zastępczej** na mocy orzeczeń sądowych w poszczególnych województwach.

Tab. 3. Liczba dzieci oczekujących na umieszczenie w pieczy zastępczej wg województw

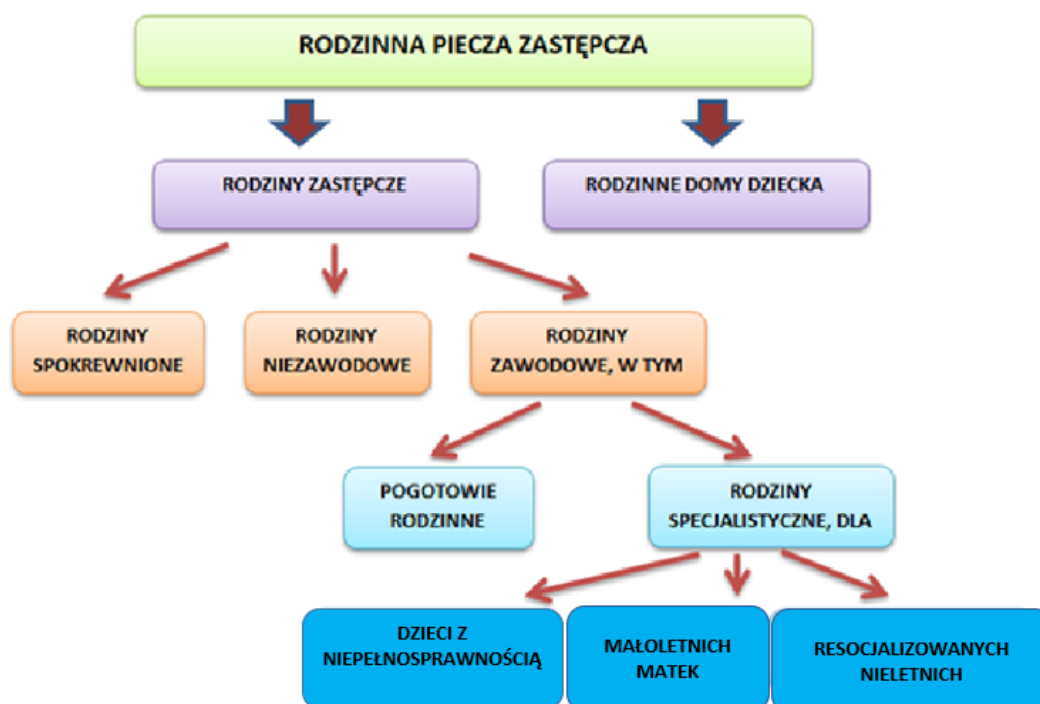
Liczba dzieci, w stosunku do których sąd wydał postanowienie o umieszczeniu	
Województwo	Liczba
dolnośląskie	133
kujawsko pomorskie	172
lubelskie	66
lubuskie	57
łódzkie	31
małopolskie	93
mazowieckie	214
opolskie	58
podkarpackie	23
podlaskie	28
pomorskie	241
śląskie	315
świętokrzyskie	24
warmińsko - mazurskie	63
wielkopolskie	210
zachodniopomorskie	135
RAZEM	1890

źródło: Sprawozdanie jednorazowe Liczba dzieci nieumieszczonych w pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2024 r.)

Należy również zwrócić uwagę na zwiększającą się liczbę **dzieci cudzoziemskich** z Europy i krajów pozaeuropejskich w pieczy zastępczej w Polsce. W roku 2024 w pieczy zastępczej przebywało ogółem 660 dzieci cudzoziemskich (345 w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz 315 w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej), co stanowi 0,85% ogółu dzieci w pieczy zastępczej. Powyższa liczba dotyczy dzieci, które zostały umieszczone w polskim systemie pieczy zastępczej, natomiast nie wszystkie w nim pozostają.

1. Rodzinna piecza zastępcza

System rodzinnej pieczy zastępczej obrazuje poniższy schemat:

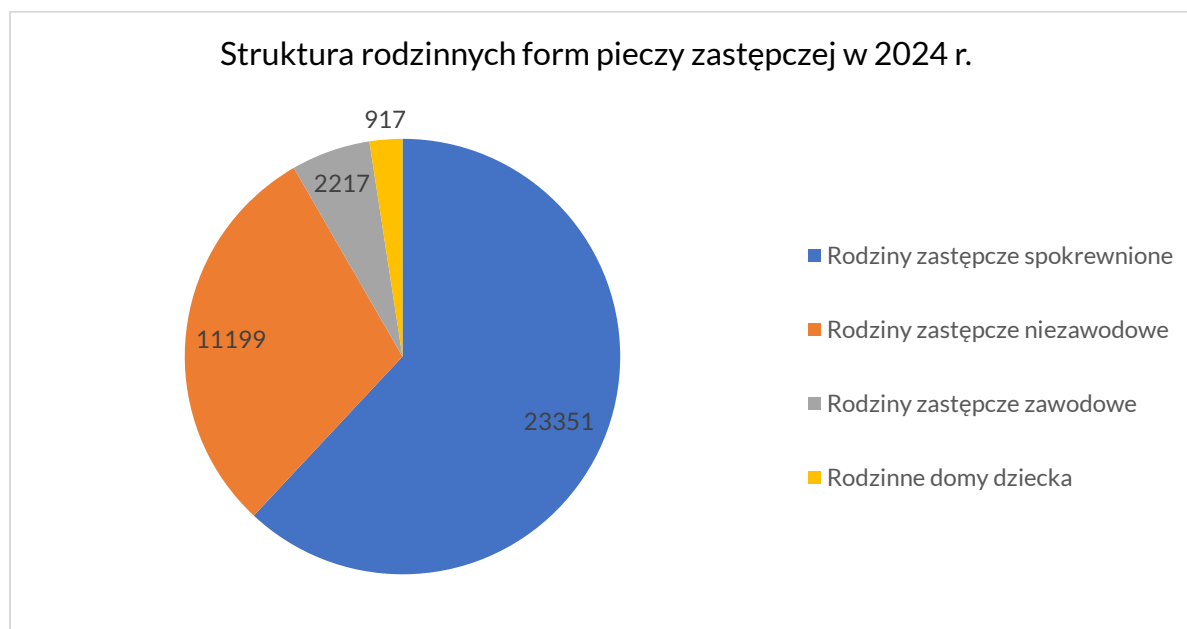
W 2024 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 60 169 osób umieszczonych w 37 684 podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej. Wzrost liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej w porównaniu do 2023 r. (36 998 podmiotów) wynosi 1,82%.

Liczba rodzin zastępczych w 2024 r. wyniosła 36 767. Zaobserwować można zatem wzrost liczby rodzin (o 613) w stosunku do 2023 r. Rodziny zastępcze stanowiły 97,6% ogólnej liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, a pozostałe 2,4% w liczbie 917 stanowiły rodzinne domy dziecka, których liczba w stosunku do 2023 r. wzrosła o 73 (7,86%). O 1,92% wzrosła również liczba rodzin zastępczych niezawodowych, a o 1,19% rodzin spokrewnionych.

Tab. 4. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej wg województw

Województwo	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	OGÓŁEM
dolnośląskie	2 751	1 105	141	101	4 098
kujawsko-pomorskie	1 361	722	141	59	2 283
lubelskie	1 158	518	103	31	1 810
lubuskie	844	400	88	16	1 348
łódzkie	1 795	817	170	65	2 847
małopolskie	1 244	596	191	29	2 060
mazowieckie	2 607	1 285	172	85	4 149
opolskie	615	303	59	27	1 004
podkarpackie	649	392	91	17	1 149
podlaskie	607	244	49	15	915
pomorskie	1 457	714	229	140	2 540
śląskie	3 070	1 485	296	131	4 982
świętokrzyskie	647	270	27	14	958
warmińsko-mazurskie	1 106	480	120	44	1 750
wielkopolskie	1 926	1 172	230	50	3 378
zachodniopomorskie	1 514	696	110	93	2 413
RAZEM	23 351	11 199	2 217	917	37 684

źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2024 r.)

źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2024 r.)

Tab. 5. Liczba osób umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	Dynamika
						2023 = 100
Ogółem	55 772	56 656	56 604	58 472	60 169	102,9
rodziny zastępcze spokrewnione	29 877	30 092	29 619	30 038	30 683	102,1
rodziny zastępcze niezawodowe	14 232	14 397	14 333	14 775	15 067	101,9
rodziny zastępcze zawodowe	6 874	7 006	7 027	7 364	7 591	103
rodzinne domy dziecka	4 789	5 161	5 625	6 295	6 828	108,4

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2020–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

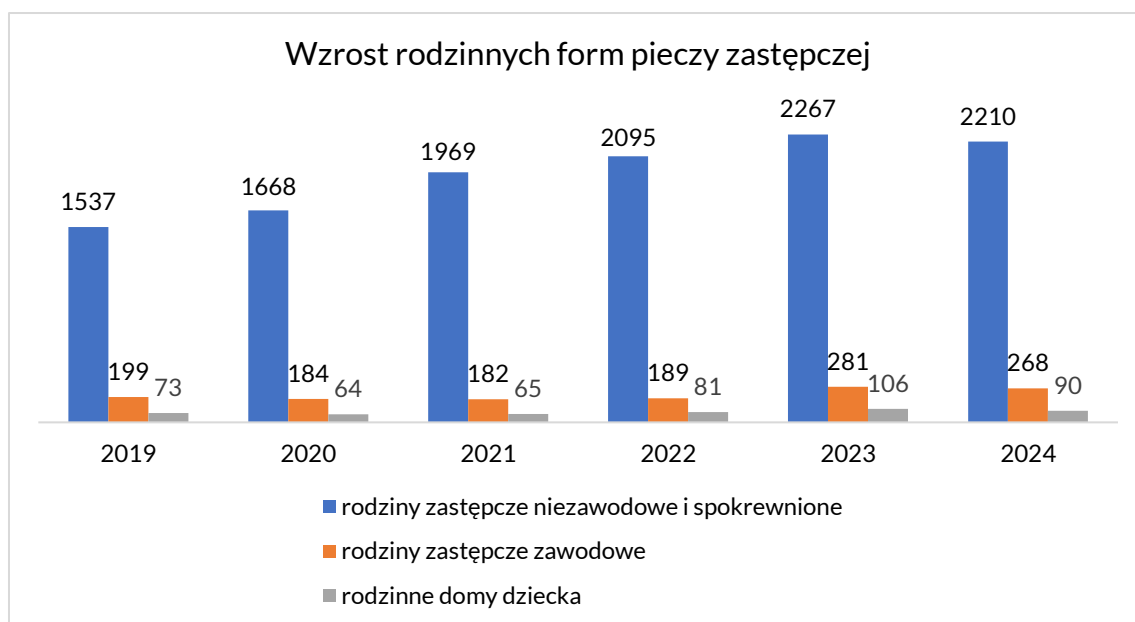
W roku sprawozdawczym w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 60 169 osób, co stanowi wzrost o 2,82 % w stosunku do 2023 r. (58 472 osób). W porównaniu do 2023 r. nastąpił wyraźny wzrost liczby osób umieszczonych w **rodzinach zastępczych zawodowych** (o 3%) oraz w **rodzinnych domach dziecka** (o niemal 8,4%). Na koniec 2024 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 111 **małoletnich matek**.

Struktura wiekowa osób umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wskazuje, że najliczniej reprezentowana jest nadal grupa wiekowa 7–13 lat (20 867 dzieci) i tu odnotować należy wzrost w porównaniu do 2023 r. (20 225 dzieci).

Zgodnie z danymi statystycznymi w 2024 r. z rodzinnych form pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 2 608 dzieci. Liczba ta nieznacznie wzrosła w porównaniu do 2023 r. (2 527 dzieci).

W 2024 roku zaobserwowano niewielki spadek liczby **nowopowstałych form rodzinnej pieczy zastępczej ogółem** z 2 654 w 2023 r. do 2 568 w 2024 r.

W latach 2019–2024 struktura nowopowstałych form rodzinnych przedstawiała się następująco:

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdania jednorazowego Deinstytucjonalizacja w 2024 r.

Warto odnotować wzrost liczby rodzinnych domów dziecka w 2024 r. o 7,86% (917 w 2024 r., a 844 w 2023r.). Liczba wszystkich rodzin zastępczych w 2024 r. wynosiła 36 767 i zwiększyła się o 613 w stosunku do roku 2023.

- szkolenia

Szkolenia rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka stanowią jeden z istotnych elementów wspierania systemu rodzinnej pieczy zastępczej. W 2024 r. przeszkolono 7 006 osób, w tym 6 558 rodziców zastępczych, 428 prowadzących rodzinne domy dziecka i 20 osób pełniących funkcję dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

W 2024 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wydał 19 decyzji zatwierdzających szkolenia dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej. W roku sprawozdawczym 2024 przeszkolono 4 596 osób (w 2023 r. – 3 398), tj. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej (2871), zawodowej (608), do prowadzenia rodzinnych domów dziecka (62) lub do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego (31).

Ponadto w roku 2024 przeszkolono 1024 kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione. Szkolenie to ma charakter fakultatywny.

- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

We wspieraniu rodzin zastępczych w codziennych obowiązkach istotną rolę pełni **koordynator** rodzinnej pieczy zastępczej, zatrudniany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W 2024 r. pod opieką 1 877 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (w roku 2023 – 1 839) znalazło się 28 274 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, tj. niemal 75% ogółu podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej. Oznacza

to 4,39% wzrostu liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że w 2024 r. tylko w 5 powiatach nie było zatrudnionego koordynatora. Natomiast 25% rodzin nieobjętych opieką koordynatora oznacza, że w części powiatów, mimo zatrudniania koordynatorów ich liczba jest zbyt mała i nie obejmują oni swoim działaniem wszystkich rodzin, ich rolę pełnią pracownicy organizatora pieczy.

Tab. 6. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020-2024

Województwo	Liczba Powiatów	2020	2021	2022	2023	2024	Dynamika rok 2023 = 100	Liczba powiatów niezatrudniająca koordynatora PZ
Dolnośląskie	30	184	177	169	165	187	113	1
Kujawsko-pomorskie	23	80	86	83	80	85	100	2
Lubelskie	24	69	72	75	78	77	98	0
Lubuskie	14	77	78	80	93	81	87	0
Łódzkie	24	126	116	114	107	115	107	0
Małopolskie	22	94	101	94	103	98	95	0
Mazowieckie	42	211	219	234	242	253	100	0
Opolskie	12	43	46	43	47	49	100	0
Podkarpackie	25	71	71	71	69	69	100	0
Podlaskie	17	47	46	48	49	52	100	0
Pomorskie	20	115	127	121	135	148	109	0
Śląskie	36	226	224	221	235	235	100	0
Świętokrzyskie	14	60	59	52	59	60	113	0
Warmińsko-mazurskie	21	98	97	93	98	98	100	0
Wielkopolskie	35	163	163	160	174	171	109	2
Zachodniopomorskie	21	102	106	100	105	99	90	0
Ogółem	380	1 766	1 788	1 758	1 839	1 877	100	5

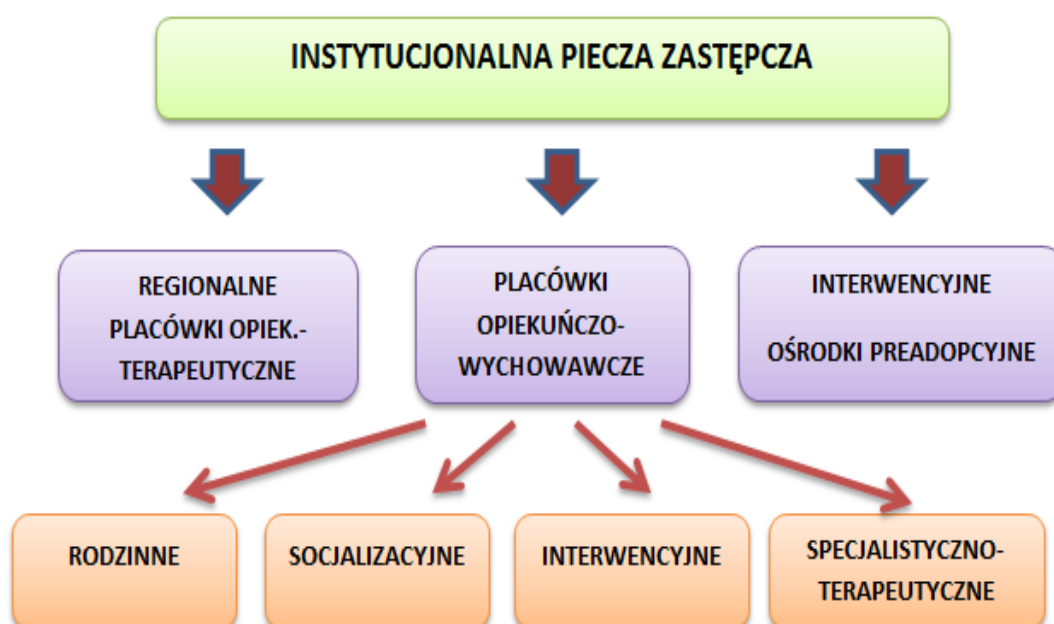
źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2020-2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

- poradnictwo

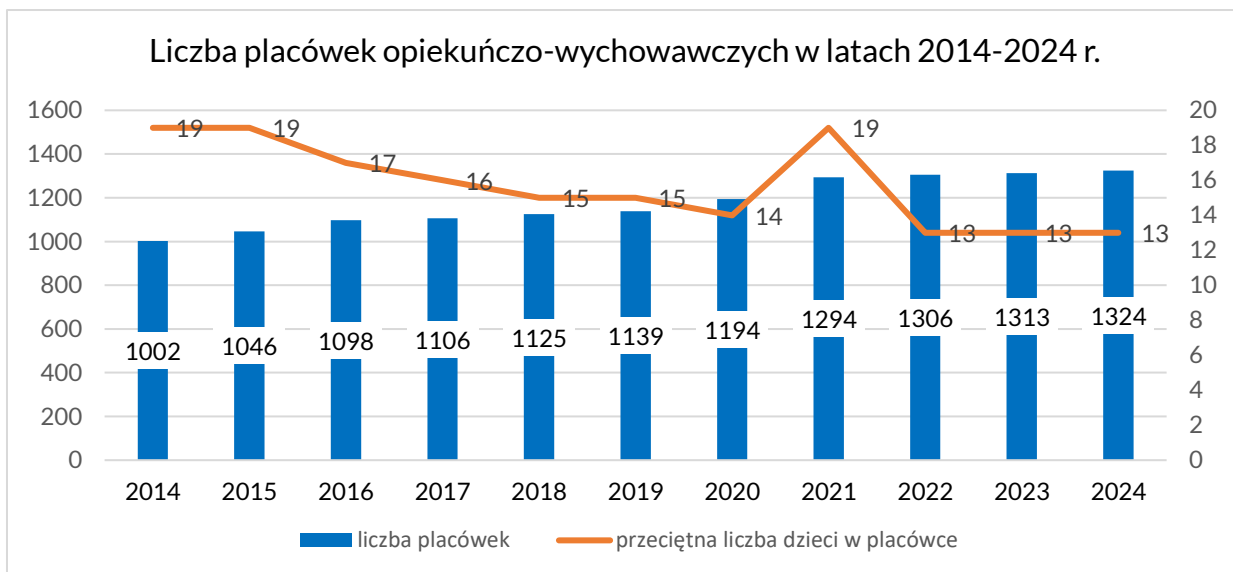
W 2024 r. rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka udzielono 168 151 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Jest to 4,8% procentowy wzrost w stosunku do 2023 r. (160 401 porad). Poradnictwo, które zapewnia organizator rodzinnej pieczy zastępczej w powiatach, jest ważnym elementem wsparcia rodzin w codziennych obowiązkach i przezwyciężaniu trudności, dotyczy obszarów związanych m.in. ze zdrowiem psychicznym, wychowywaniem dzieci, a także poradnictwa prawnego.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Zgodnie z przepisami ustawy instytucjonalne formy pieczy zastępczej obowiązane są zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Celem ich działania jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Ustawa wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych – dopuszczając tę formę dla dzieci starszych.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. na terenie Polski działało 1 339 placówek opiekuńczo-wychowawczych, co oznacza zwiększenie liczby placówek w stosunku do 2023 r. o 12.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014-2024

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w 2024 (stan na dzień 31 grudnia 2024 r.). Dane sumują się, do wartości wyższej niż 1339 ponieważ jedna jednostka organizacyjna/organizacja może w ramach jednej placówki zapewniać miejsca różnego typu.

Szczególną uwagę należy zwrócić na placówki typu rodzinnego. Ta forma zaliczana jest do instytucjonalnej pieczy, natomiast z perspektywy dzieci ma charakter rodzinny. W roku sprawozdawczym takich placówek było 197.

Tab. 7 Liczba osób umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	Dynamika
						2023 = 100
rodzinne	1458	1488	1445	1445	1375	95
socjalizacyjne	12807	12796	13081	13442	13602	101
specjalistyczno-terapeutyczne	460	462	501	562	540	96
regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne	317	316	346	346	345	99
interwencyjne	1210	1458	1357	1570	1646	101
interwencyjne ośrodki preadopcyjne	39	52	57	52	53	101
RAZEM	16291	16572	16787	17417	17561	100

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2020–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

Na dzień 31 grudnia 2024 r. w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej (w tym także prowadzonych przez samorządy województw) przebywało łącznie 17 561 dzieci. W porównaniu z 2023 r. było to o 130 dzieci więcej.

W 2024 r. grupa **pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej** w wieku 18–24 lata liczyła 1 304 osoby. W 2023 r. liczba ta wyniosła 1 389 osoby. Na koniec 2024 r. grupa **pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej** w wieku 18–24 liczyła 9 871 osób. Na koniec 2023 r. liczba ta wynosiła 9 609 osoby.

W okresie sprawozdawczym działało 12 **regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych**, w tym po jednej prowadzonej przez samorząd województwa mazowieckiego, podlaskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego, dwie w województwie podkarpackim i pięć w województwie śląskim. Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne to placówki dla dzieci wymagających bardzo intensywnych oddziaływań o charakterze leczniczym i terapeutycznym. Na koniec 2024 r. w placówkach tych przebywało łącznie 345 dzieci.

IV. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą

W 2024 r. 3 985 pełnoletnich osób opuściło **rodzinne formy pieczy zastępczej**. Pełnoletni wychowankowie pieczy rodzinnej w 78% przypadków założyli własne gospodarstwa domowe (3 098 osób), co należy uznać za bardzo dobry wynik. Spośród osób pełnoletnich, które opuściły rodziny zastępcze w 2024 r. do rodzin naturalnych powróciło 167 osób ogółem, w tym 19 osób pełnoletnich, które opuściło rodzinne domy dziecka. 9 871 wychowanków w wieku 18–24 lata po osiągnięciu pełnoletności pozostaje w dotychczasowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.

W 2024 r. 2 197 pełnoletnich osób opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, z czego 605 osób powróciło do swoich rodzin naturalnych, natomiast 1 320 osób (tj. 60%) założyło własne gospodarstwa domowe.

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2020–2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

V. Adopcja

1. Ośrodki adopcyjne

Od 1 stycznia 2012 r. organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych stanowi zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez samorząd wojewódzki lub na jego zlecenie przez podmioty niepubliczne. Zadanie to finansowane jest z budżetu państwa. W 2024 r. na organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych wydatkowano środki z budżetu państwa w kwocie 67 195,17 tys. zł. W końcu 2024 r. na terenie kraju funkcjonowało 39 ośrodków adopcyjnych (włączając filie i oddziały było to natomiast 60 podmiotów/struktur).

Tab. 8 Ośrodki adopcyjne w Polsce wg województw

Województwo	Ośrodki publiczne	Ośrodki publiczne -filie	Ośrodki niepubliczne
Dolnośląskie	1	1	1
Kujawsko-pomorskie	1	3	2
Lubelskie	1	3	0
Lubuskie	2	0	1
Łódzkie	1	1	2
Małopolskie	1	0	4
Mazowieckie	1	5	3
Opolskie	1	1	1
Podkarpackie	1	0	0
Podlaskie	1	1	0
Pomorskie	1	0	1
Śląskie	1	3	2
Świętokrzyskie	1	0	0
Warmińsko-mazurskie	1	2	0
Wielkopolskie	5	0	0
Zachodniopomorskie	1	1	1
SUMA	21	21	18

źródło: opracowanie własne MRPiPS

W 2024 r. na kandydatów do przysposobienia dziecka przeszkolono 999 osób (przy czym małżonkowie wykazywani byli jako 1 osoba). Dodatkowo ośrodki adopcyjne przeszkoliły 440 osoby na kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka lub do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego (przy czym małżonkowie wykazywani byli jako 1 osoba).

Do ważnych zadań ośrodków adopcyjnych należy także udzielanie specjalistycznych porad. Najwięcej z nich udzielono rodzinom przysposabiającym (wsparcie uzyskało 14 849 rodzin). Ośrodki adopcyjne udzielały również wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w postępowaniu postadopcyjnym, wsparcie w tym zakresie uzyskało 5 095 rodzin.

2 Przysposobienie krajowe

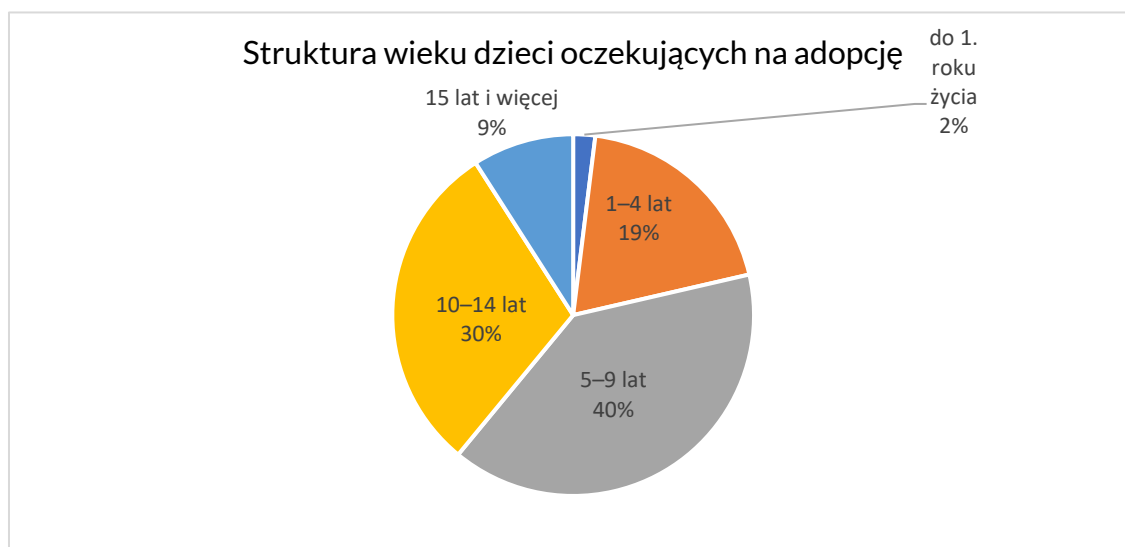
W 2024 r. liczba przysposobionych dzieci wyniosła 2 471. W porównaniu do 2023 r. liczba ta zmniejszyła się o 11 przysposobień.

Tab. 9 Przysposobienie według liczby przysposabianych dzieci w latach 2016–2024

Lata	Liczba przysposobionych dzieci:		
	Ogółem orzeczone:	w tym:	
		przez osoby zamieszkałe za granicą:	Blankietowe:
2016	3 265	286	582
2017	2 866	137	490
2018	2 661	36	482
2019	2 715	22	365
2020	2 198	9	349
2021	2 710	7	415
2022	2 763	12	319
2023	2 482	10	272
2024	2 471	9	272

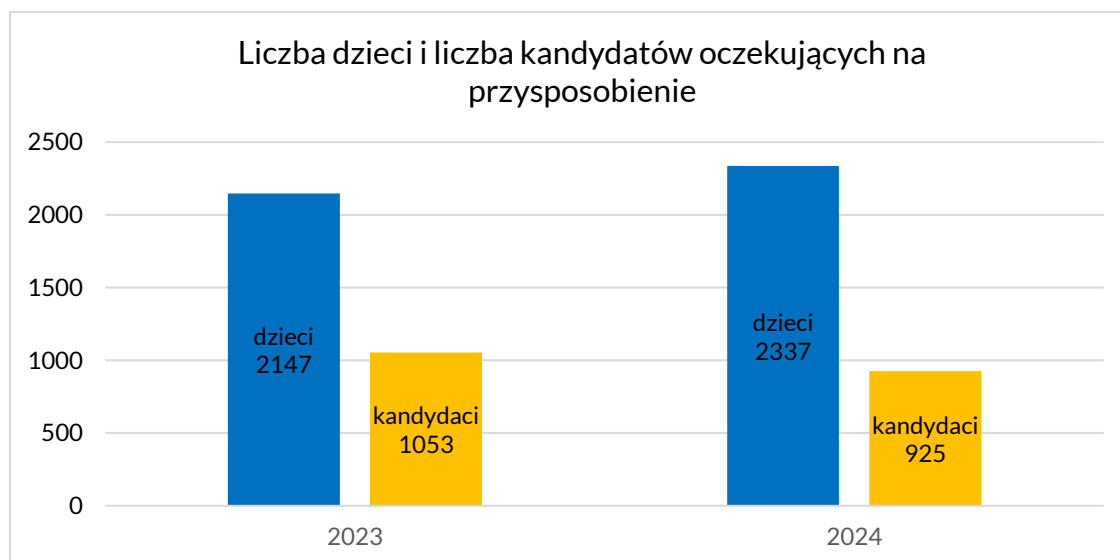
źródło: na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Sprawiedliwości

Według danych na dzień 31 grudnia 2024 r. liczba **dzieci zakwalifikowanych do adopcji**, dla których nie dobrano kandydatów do przysposobienia, wyniosła **2 337**.

źródło: opracowanie własne MRPiPS

Liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na adopcję dziecka wynosiła natomiast 925 (małżonkowie wykazywani są tu łącznie jako 1 kandydat) – liczba ta dotyczy kandydatów do przysposobienia, którzy począwszy od 1 stycznia 2012 r. otrzymali pozytywną opinię kwalifikacyjną, z wyłączeniem tych, których ośrodek adopcyjny dobrał już jako kandydatów do przysposobienia konkretnego dziecka, posiadających ten status na dzień 31 grudnia 2024 r.

źródło: opracowanie własne MRPiPS

Analizując powyższe dane należy zauważyć, że na koniec 2024 r. liczba dzieci oczekujących na adopcję zwiększyła się, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2023 r., o 190 dzieci (tj. ok 8 %). Natomiast liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na przysposobienie dziecka zmalała w stosunku do końca 2023 r. o 128 osób (tj. o 12%), przy czym małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat.

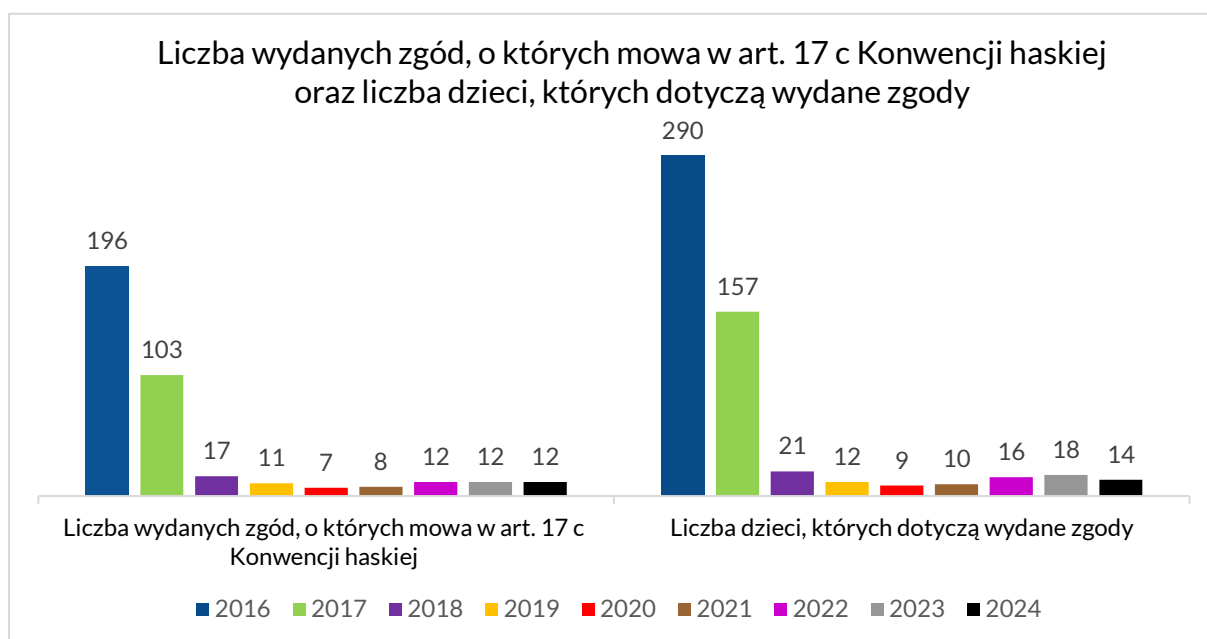
Liczba kandydatów do przysposobienia, którzy w okresie od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. zgłosili się do ośrodka adopcyjnego celem rozpoczęcia procedury adopcyjnej wyniosła 2 153 (małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat). Pozytywną opinię kwalifikacyjną w tym czasie uzyskało 1 692 par/osób.

Liczba dzieci, które w tym okresie uzyskały pozytywną kwalifikację do przysposobienia wyniosła 2 216 (z tego liczba dzieci poniżej 1. roku wyniosła – 289, dzieci w wieku od 1 roku do 4 lat – 1 041, od 5 do 9 lat – 649, od 10 do 14 lat – 210, 15 lat i więcej – 27), spośród 7 015 dzieci zgłoszonych ogółem w 2024 r. do ośrodków adopcyjnych.

Dodatkowo w 2024 r. ośrodki adopcyjne dokonały doborów kandydatów do przysposobienia dla 1 708 dzieci, z tego 1 544 dotyczyło doborów dla dzieci, które dany ośrodek adopcyjny zakwalifikował jednocześnie do przysposobienia, natomiast 164 doborzy dotyczyły dzieci zakwalifikowanych przez inny ośrodek adopcyjny niż ten kwalifikujący dziecko do przysposobienia (poprzez działanie Wojewódzkich Banków Danych).

3. Przysposobienie międzynarodowe

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pełni funkcję organu centralnego ds. przysposobienia międzynarodowego w rozumieniu art. 6 Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego, sporządzonej w Hadze dnia 29 maja 1993 r. (Dz. U. z 2000 r. poz. 448), zwanej dalej „Konwencją haską”. Jednym z zadań organu centralnego jest wydawanie zgody na kontynuowanie procedury przysposobienia, o której mowa w art. 17 lit. c Konwencji haskiej. W 2024 r. wydano 12 takich zgód w stosunku do 14 dzieci. Krajami będącymi miejscem zwykłego pobytu kandydatów w tych sprawach były: Włochy (10 dzieci), USA (3 dzieci), Austria (1 dziecko).

źródło: opracowanie własne MRPiPS

Według danych resortu sprawiedliwości w roku 2024 w postępowaniu międzynarodowym przysposobiono 9 dzieci.

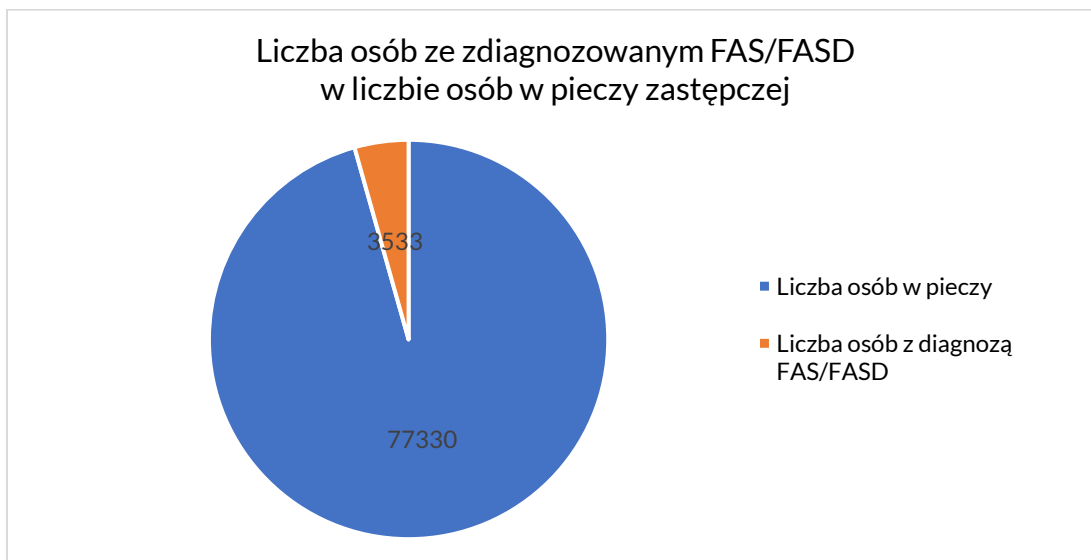
VI. Niepełnosprawność

Na koniec 2024 r. w pieczy zastępczej przebywało 10 058 osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. 7 846 osób przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, a 2 212 osób w pieczy instytucjonalnej.

źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2024 r.)

W 2024 r. w pieczy zastępczej przebywało 3 533 osób ze zdiagnozowanym Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych FASD.

źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2024 r.)

VII. Wydatki na realizację ustawy w 2024 r.

1. Wydatki na realizację zadań wynikających z ustawy

a/ Wspieranie rodzin

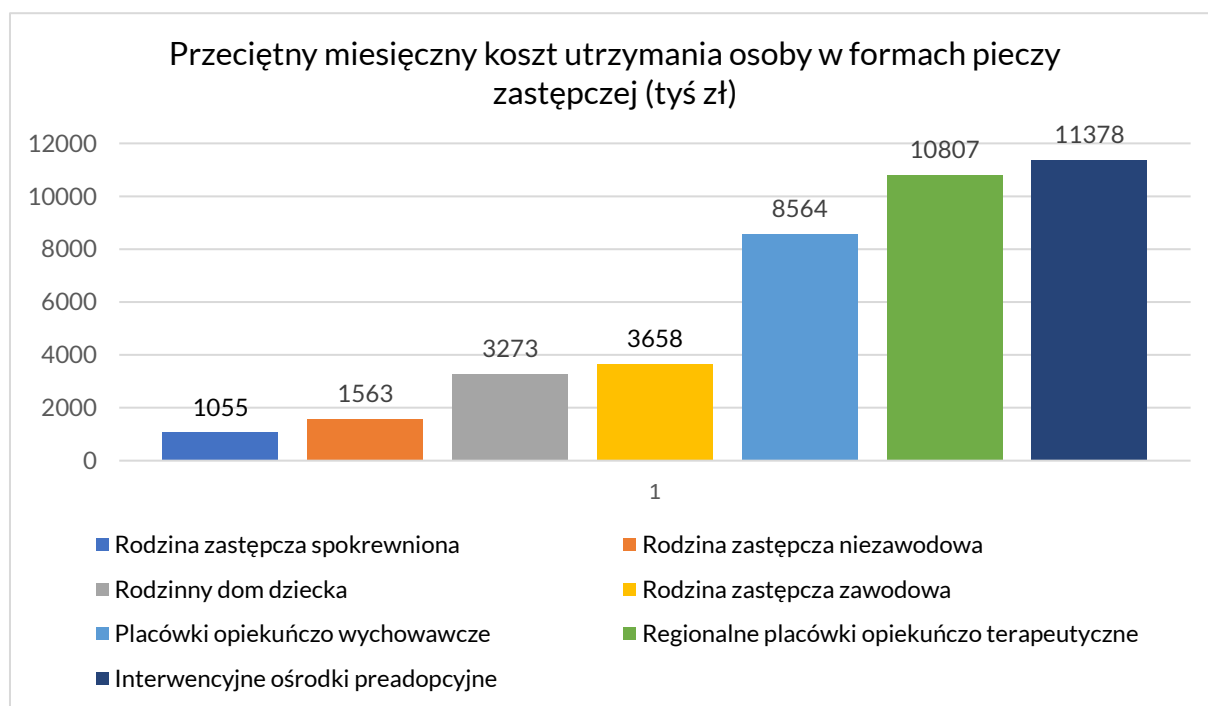
W 2024 r. wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi dotyczące **asystentów rodziny** wyniosły w 2024 r. 297 mln zł.

Na prowadzenie **placówek wsparcia dziennego** samorządy gminne wydały ogółem 321 785 619 zł, w tym na placówki wsparcia dziennego prowadzone przez inne podmioty niż gmina – 143 203 619 zł.

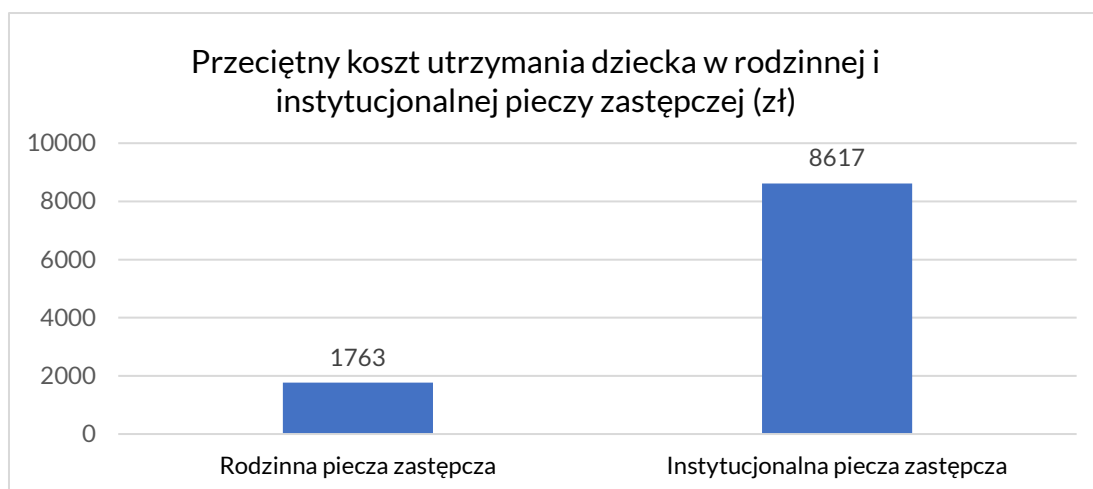
Wydatki poniesione przez powiaty w 2023 r. na funkcjonowanie ponadgminnych placówek wsparcia dziennego wyniosły 12 963 287 zł, w tym na placówki prowadzone przez inny podmiot niż powiat wydano 4 576 436 zł.

b/ Piecza zastępcza

Poniższy wykres prezentuje koszty utrzymania osoby w różnych formach pieczy zastępczej w 2024 r.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z 2024 r.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z 2024 r.

Biorąc pod uwagę wydatki powiatów, ponoszone na utrzymanie (wydatki bieżące) **placówek opiekuńczo-wychowawczych** (bez regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych), wynoszące łącznie ponad 1 763 mln zł w 2024 r., należy stwierdzić, że średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej wynosił w 2024 r. **8 564,49**, a zatem był wyższy o 14,84% niż w 2023 r. (7 458 zł).

Dla porównania koszt utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej to 3658,58 zł (**ok. 43% kwoty** średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej), a w rodzinnym domu dziecka to **3273,92 zł (ok. 38%)**. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka nie zawiera kosztów związanych z zadaniami administracyjno-obsługowymi realizowanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

Organizacja pieczy zastępczej, a także jej finansowanie, należy przede wszystkim do zadań własnych powiatu, natomiast partycypują w nich także gminy. Ponadto samorządy województwa ponoszą wydatki związane z prowadzeniem IOP i RPOT, są one jednak refundowane przez powiaty, zobowiązane do ponoszenia kosztów utrzymania umieszczonych tam dzieci. Z danych uzyskanych ze sprawozdań rzeczowo-finansowych składanych przez jednostki samorządu terytorialnego¹⁾ wynika, że wydatki na realizację ustawy w 2024 r. wyniosły łącznie **4 059 306 514 zł**.

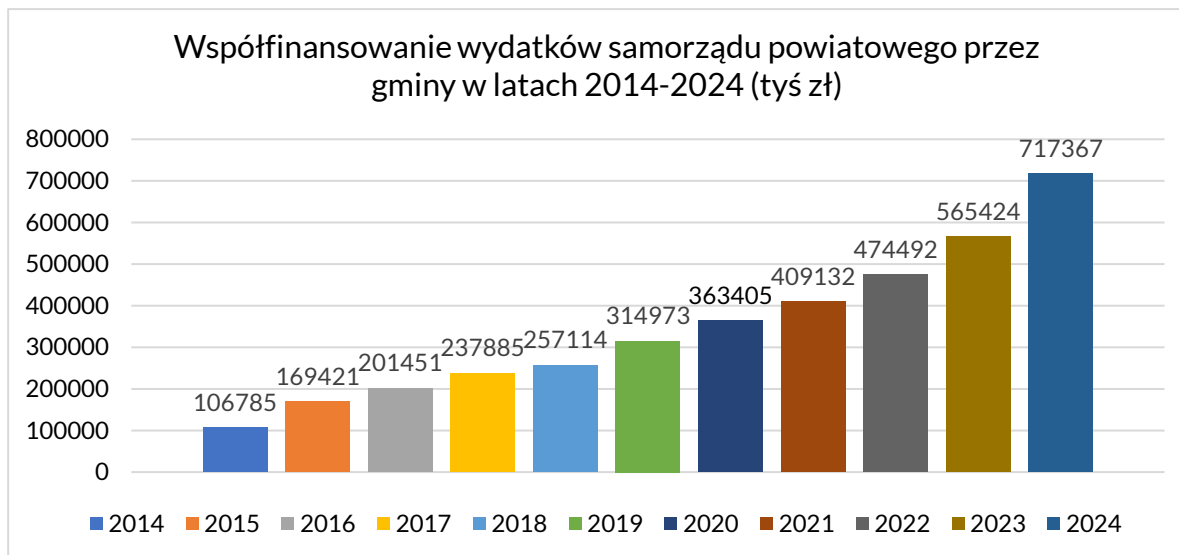
W kosztach organizowania i prowadzenia pieczy zastępczej samorządy wspierane są z budżetu państwa i Funduszu Pracy za pośrednictwem programów rządowych. Dokładne informacje dotyczące poszczególnych programów zawiera podrozdział 2 (Programy i projekty wsparcia rodziny) niniejszego rozdziału.

W 2024 r. nastąpił dalszy wzrost wydatków samorządu gminnego wynikający z konieczności ponoszenia wyższych niż w 2023 r. kosztów współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej (10% kosztów w pierwszym roku pobytu dzieci w pieczy

¹⁾ Przedstawione wydatki dotyczą sumy wydatków wszystkich poziomów samorządu terytorialnego i w pewnym zakresie zawierają w sobie współfinansowanie przez samorząd gminny wydatków związanych z kosztami pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

zastępczej i odpowiednio 30% i 50% kosztów, jeśli dziecko przebywa w pieczy zastępczej 2, 3 i więcej lat).

W 2024 r. samorzady powiatowe otrzymały tym samym wsparcie w finansowaniu pieczy zastępczej od gmin na poziomie 23,22%. W 2023 r. udział ten wyniósł ok. 23,80%.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2024

W 2024 r. na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej wynikających z ustawy z budżetów wojewodów wydatkowano środki z budżetu państwa w kwocie 11,42 mln na finansowanie pobytu dzieci cudzoziemskich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinnej pieczy zastępczej. Jest to zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

c/ Pomoc dla osób usamodzielnianych

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie.

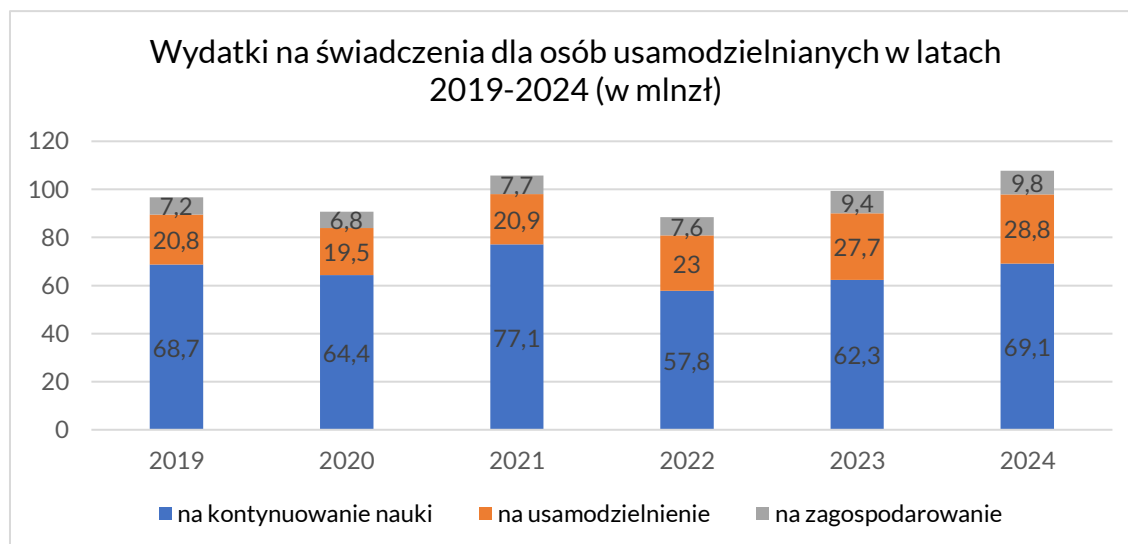
W ustawie wyróżniono następujące formy pomocy dla ww. kategorii osób:

- 1) pomoc na:
 - a) kontynuowanie nauki,
 - b) usamodzielnienie,
 - c) zagospodarowanie;
- 2) pomoc w uzyskaniu:
 - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
 - b) zatrudnienia;
- 3) pomoc prawna i psychologiczna.

Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie, w tym również w formie

rzeczowej, pomoc prawna i psychologiczna). Dodatkowo formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

W 2024 r. udzielono łącznie 101 604 świadczenia dla osób pełnoletnich. Liczba ta nie obejmuje pomocy prawnej i psychologicznej.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2019-2024

Przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka w wieku 18-24 lat opuszczającego pieczę zastępczą z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 9 041 zł rocznie, na usamodzielnienie 4 666 zł, natomiast na zagospodarowanie – 1 953 zł.

d/ Adopcje - wydatki

Prowadzenie ośrodków adopcyjnych jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez samorządy województw. Wydatki z budżetu państwa na ośrodki adopcyjne przekazane przez wojewodów samorządom województwa wyniosły w 2024 r. 67 195,17 tys zł.

2. Programy i projekty wsparcia rodziny

W roku sprawozdawczym realizowane były cztery programy rządowe wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej:

Rządowy Program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2024 r.

Cel: Wsparcie powiatu w realizacji zadań własnych z zakresu systemu pieczy zastępczej, w szczególności dotyczących organizacji i prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej, zapewnienie stabilności i dalszego rozwoju rodzinnych form opieki nad dziećmi – uznanych za docelową i preferowaną formę pieczy zastępczej zgodnie z ustawą

Rządowy Program wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2024 r.”

Cel: Wsparcie dla samorządów w realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym również zadań, o których mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”; Program ma umożliwić systemowe zwiększenie liczby zatrudnianych asystentów niezbędne w kontekście rosnącego zapotrzebowania na ich usługi

Finansowanie: na realizację Programu w 2024 r. wydatkowano z Funduszu Pracy **69,413 mln zł.**

Rządowy Program „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027”

Cel: pomoc w realizacji zadań własnych powiatu z zakresu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej przez dofinansowanie wynagrodzeń przysługujących rodzinom zastępczym zawodowym i prowadzącym rodzinne domy dziecka, dzięki poprawie wynagrodzenia rodziny zastępcze zyskują większe bezpieczeństwo finansowe przekładające się na stabilność i jakość sprawowanej opieki

Finansowanie: Program jest wciąż realizowany. Zadanie zakończy się w 2027 roku. Łączna kwota środków przeznaczona na realizację Programu to **157,5 mln zł.** Program jest finansowany ze środków Funduszu Pracy.

Na realizację Programu **„Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027”** oraz **Programu wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2024 r.** wydatkowano w roku 2024 z Funduszu Pracy łącznie 56,744 mln zł.

Rządowy Program „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2024-2027”

Cel: dofinansowanie wynagrodzeń pracowników wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej zatrudnionych na podstawie stosunku pracy przez jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej prowadzone przez JST (gminy, powiatu lub województwa) lub przez podmioty wykonujące zadania publiczne na ich zlecenie; podniesienie rangi zawodu i poprawa warunków finansowych pracowników zaangażowanych w działania ukierunkowane na pomoc rodzinie i opiekę zastępczą

Finansowanie: Program jest wciąż realizowany. Zadanie zakończy się w 2027 roku. Łączna kwota środków przeznaczona na realizację Programu, to 1 161 300 000 zł. Program jest finansowany z dotacji celowej państwa. W roku 2024 wydatkowano 159 407 214,43 zł.

VIII. Podsumowanie

1. W 2024 r. zatrudnionych było 3862 **asystentów rodziny** (3748 w 2023 r.) Z usług asystentów rodziny w 2024 r. skorzystało ogółem 44 975 rodzin, w tym 12 265 rodzin do współpracy z asystentem zostało zobowiązanych przez sąd. W stosunku do 2023 r. oznacza to wzrost o 10,5% liczby rodzin, które sąd zobowiązał do współpracy z asystentem rodziny (w 2023 r. było to 11 098 rodzin). To zmiana, która z jednej strony pokazuje rosnące potrzeby w zakresie wspierania rodziny, z drugiej wzrost świadomości sędziów co do możliwości stosowania asystentury jako narzędzie pracy z rodziną w kryzysie.
2. W 2024 r. funkcjonowało prawie 2 tys. gminnych **placówek wsparcia dziennego**, w tym ponad połowa to placówki niepubliczne. W stosunku do 2023 r. funkcjonowało o 18 placówek mniej. W 2024 r. uczęszczało do nich 33 857 dzieci. Ponadto w 2024 r. działały 63 placówki wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym, w tym 33 z nich prowadzonych było przez podmiot inny niż samorząd powiatowy. Niepokojąca jest duża lista tzw. białych plam - na terenie Polski w 1 774 gminach nie ma ani jednej placówki wsparcia dziennego.
3. **Liczba osób umieszczonych w pieczy zastępczej** w 2024 r. wyniosła ogółem 77 730 dzieci, wobec 75 903 osób w 2023 r., co oznacza wzrost o ponad 2%. Na koniec 2024 r. w pieczy zastępczej przebywało 77 730 wychowanków, z tego 11 175 osób ukończyło 18. rok życia i kontynuowało naukę, pozostając w pieczy zastępczej. Na dzień 31 grudnia 2024 r. w pieczy zastępczej przebywało więc 66 555 dzieci (poniżej 18. roku życia). Oznacza to, że aż 14,38% ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowiły osoby, które ukończyły 18. rok życia.
4. W 2024 r. **odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej** w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia ogółem wyniósł 0,99%. W roku 2023 był to wskaźnik 0,93%.
5. W pieczy zastępczej w Polsce w 2024 r. przebywało 660 **dzieci cudzoziemskich**.
6. W 2024 w pieczy zastępczej przebywało 10 058 osób **z orzeczeniem o niepełnosprawności**.
7. Na koniec 2024 roku 1863 dzieci **oczekiwało na umieszczenie w pieczy zastępczej na mocy orzeczenia sądu**. Problem braku miejsc w pieczy zastępczej – rozumiany jako niewykonanie postanowień sądu dotyczył 54,21 % powiatów.
8. W 2024 r. **w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 60 169 osób**. Liczba osób przebywających w pieczy rodzinnej zwiększyła się w stosunku do roku 2023 o 1 427 osoby.
9. W 2024 r. w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się liczba dzieci przebywających w **placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej** łącznie z instytucjami prowadzonymi przez samorządy województw (na dzień 31 grudnia

2024 r. w placówkach tych przebywało łącznie 17 561 dzieci, o 130 dzieci więcej niż w roku 2023). Przeciętna liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych kształtuje się na poziomie 13 wychowanków.

10. Należy zauważyć **wzrost wydatków na zawodowe formy rodzinnej pieczy zastępczej**, w tym wydatków na wynagrodzenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Konsekwencją tego zjawiska jest wzrost średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w pieczy zastępczej typu rodzinnego. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej wynosił w 2024 r. 1763,00 i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 20,3% (w 2023 r. 1465 zł), w tym w rodzinie zastępczej zawodowej 3658,58 – wzrost o 26,78% (w 2023 r. 2886 zł) i rodzinnym domu dziecka 3273,92 – wzrost o 13,44% (w 2023 – 2 886 zł). Koszty te są jednak zdecydowanie niższe niż koszty pobytu dzieci w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zapewnianie miejsc w pieczy rodzinnej stanowi więc poważny zasób pozwalający na ograniczenie wydatków ponoszonych przez powiaty i gminy na pieczę zastępczą.
11. **Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej** (bez regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych) wynosił w 2024 r. 8564,49 zł, co oznacza wzrost o 1106,49 zł w stosunku do 2023 r. Średni miesięczny koszt w regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych w 2024 r. wynosił 10 807,41 zł, a w interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych – 11 378,77 zł.
12. **Liczba dzieci powyżej 18. roku życia, które opuściły pieczę zastępczą w 2024 r.**, wyniosła 6 182. Biorąc pod uwagę liczbę wychowanków w wieku 18–24 lat opuszczających pieczę zastępczą, przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 9 041 zł rocznie, na usamodzielnienie – 4 666 zł, natomiast na zagospodarowanie – 1 539 zł.
13. W 2024 r. **liczba przysposobionych dzieci** wyniosła 2 471. W porównaniu do 2023 r. liczba ta zmniejszyła się o 11 przysposobień. Od lat utrzymuje się stały trend spadku liczby adopcji, co dodatkowo pogłębia problemy z zapewnieniem odpowiedniej liczby miejsc w pieczy zastępczej.
14. Na koniec 2024 r. **liczba dzieci oczekujących na adopcję** wyniosła 2 337. W porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba ta zwiększyła się o 190 dzieci (tj. ok 8 %). **Liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na adopcję dziecka** wynosiła natomiast 925 (małżonkowie wykazywani są tu łącznie jako 1 kandydat) i zmalała w stosunku do końca 2023 r. o 128 osób (tj. o 12%), przy czym małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat.
15. W 2024 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej działając jako organ centralny Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego wydał **12 zgód na kontynuowanie procedury przysposobienia**,

w stosunku do 14 dzieci. W 2024 r. przez osoby zamieszkałe za granicą przysposobiono 9 dzieci.

IX. Wnioski dotyczące sposobu i zakresu finansowania zadań JST wynikających z ustawy i planowane działania

Praca z rodziną należy do zadań własnych gminy. Organizacja pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu. Zadania te są finansowane z ich środków własnych. Jednak zdiagnozowane wyzwania stojące przed systemem wskazują na zasadność udzielania samorządom wsparcia w formie programów, które przyczyniać się będą do wzrostu jakości pracy z rodziną oraz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Przedstawione w niniejszej Informacji fakty, dane liczbowe, a także informacje, które otrzymuje Departament Demografii MRPiPS bezpośrednio od Rzecznika Praw Dziecka, instytucji samorządowych oraz osób, których dotyczy ustawa pozwalają sformułować następujące wnioski:

1. Wielkim wyzwaniem stojącym przed systemem pieczy zastępczej jest niedobór miejsc w pieczy zastępczej oraz trudności z zabezpieczeniem potrzebujących dzieci zgodnie z wydanymi orzeczeniami sądowymi. Niepokojąco rośnie liczba dzieci oczekujących na umieszczenie, a przedłużający się czas oczekiwania tworzy zagrożenie dla ich życia i zdrowia. Zabezpieczenie odpowiedniej liczby miejsc w systemie powinno być kwestią priorytetową. Niepokojącym wskaźnikiem jest niewielki wzrost w zakresie liczby rodzin zastępczych. Priorytetem działań powinno być finansowe wspieranie powiatów w rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Konieczne jest wzmocnienie funkcji profilaktyki wobec rodzin w kryzysie. Istniejące mechanizmy pomocy rodzinie w rozwiązywaniu problemów na wczesnym ich etapie nie są wystarczające. Rola i pozycja zawodowa asystenta rodziny nie jest doceniana przez społeczeństwo, a także przez władze niektórych gmin. Należy podkreślić, iż brak właściwej pracy z rodziną, niewystarczające, nieodpowiednie lub zbyt późno wdrożone narzędzia wsparcia są kluczowymi czynnikami skutkującymi napływem dzieci do pieczy zastępczej. Brak właściwej pracy z rodziną ma także bezpośredni wpływ na niezadowalającą liczbę reintegracji (powrotów dzieci do rodzin biologicznych) i ponowne umieszczenia w pieczy zastępczej. Finansowe wsparcie gmin powinno nadal dotyczyć pracy z rodziną biologiczną, przeżywającą kryzysy, tak by skutecznie zapobiegać konieczności kierowania dzieci do pieczy zastępczej. Działania wspierające samorządy, przedstawione w rozdziale VII, pkt.2, powinny być kontynuowane.
3. Problemem, z którym mierzy się system jest niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzenia rodzinnych domów dziecka, a także rezygnacja z tych funkcji przez osoby już je pełniące. System nie zapewnia osobom podejmującym się tej ważnej i odpowiedzialnej pracy właściwego wynagrodzenia, nie docenia za wieloletnią pracę w zawodzie, nie

reguluje w sposób właściwy przysługujących im praw pracowniczych, w tym prawa do urlopu. Zmiana tej sytuacji jest koniecznością, bez której będzie następowała atrofia pieczy rodzinnej, a w ślad za tym idzie reinstytucjonalizacja pieczy, co jest niezgodne zarówno z interesem dzieci, jak i samorządów, które obciążone byłyby ogromnymi kosztami realizacji tego zadania. Uniknięcie negatywnego scenariusza wymaga finansowego wsparcia nie tylko samego rodzicielstwa zastępczego, ale też jego otoczenia – w szczególności usług świadczonych lokalnie i regionalnie na rzecz dzieci ze szczególnymi potrzebami przebywających w rodzinach zastępczych.

4. Konieczne jest wzmocnienie wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych. Dotyczy to zarówno materialnych warunków ich funkcjonowania, jak i wsparcia merytorycznego, tak by dzieci mogły wychowywać się w środowisku im najbliższym oraz by osoby sprawujące tę opiekę miały stworzone warunki do zabezpieczenia potrzeb dzieci.
5. Obserwuje się bardzo niski odsetek zawodowych form pieczy zastępczej w ogólnej liczbie miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej oraz w pieczy zastępczej jako całości. Zwiększenie liczby zawodowych podmiotów pieczy i ich profesjonalizacja są czynnikami niezbędnymi dla sprawnego i stabilnego działania systemu. Działania wspierające samorządy, przedstawione w rozdziale VII, pkt.2 powinny być kontynuowane.
6. Forma rodzinnej pieczy zastępczej jest optymalna dla dobrostanu, zdrowia i bezpieczeństwa małoletnich. Wskaźnik procesu deinstytucjonalizacji wynosi 77% (odsetek wychowanków umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w stosunku do całkowitej liczby osób w pieczy) i jest niezmienny od 2020 roku. Należy podjąć działania, które będą skutkowały zwiększaniem liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej co będzie skutkowało wzrostem dobrostanu dzieci, a zarazem odciążą samorządy w zakresie ponoszonych wydatków.
7. Liczby przedstawione w niniejszej Informacji wskazują na fakt, iż osoby pełnoletnie opuszczające pieczę zastępczą niechętnie rozpoczynają samodzielne życie lub tworząc własną rodzinę powtarzają wzorce znane z rodzin biologicznych, co powoduje, że ich dzieci nierzadko trafiają do pieczy zastępczej. Wsparcie udzielane przez państwo usamodzielnianym wychowankom nie jest wystarczające, skutkuje trudnościami w dorosłym życiu w społeczeństwie i koniecznością udzielania im wsparcia przez system pomocy społecznej. Dużą rolę w tym zakresie mogą mieć placówki opiekuńczo-wychowawcze. Potencjał kadrowy, doświadczenie pracy z młodzieżą ich pracowników jest ważnym zasobem, którego uruchomienie może wpłynąć na podniesienie skuteczności procesów usamodzielnienia.

Powyższe wnioski wskazują na konieczność głębokich zmian w systemie pieczy zastępczej oraz nowelizacji ustawy - ze względu na dobro i bezpieczeństwo dzieci – przeprowadzonej w trybie pilnym. W roku sprawozdawczym rozpoczęły się intensywne prace koncepcyjne nad nowelizacją i reformą systemu pieczy zastępczej. Celem jest

wprowadzenie zmian dotyczących mechanizmów profilaktyki i wspierania rodziny w pierwszych etapach kryzysu, zwiększenia tempa deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, profesjonalizacji rodzinnych form pieczy zastępczej, zwiększenia efektywności procesu usamodzielnienia, a także poprawy bezpieczeństwa dzieci w procedurach adopcyjnych.

X. ANEKS

Województwo	Liczba RZS	Liczba RZN	Liczba RZZ	Liczba RDD	Liczba POW	Liczba dzieci w pieczy rodzinnej	Liczba dzieci w placówkach	Wskaźnik DI
dolnośląskie								
bolesławiecki	123	58	3	3	2	293	22	93%
dzierżoniowski	85	47	10	3	5	240	64	79%
gólgowski	95	48	10	0	4	246	72	77%
górowski	37	17	5	1	0	132	0	100%
jaworski	59	24	3	0	4	117	46	72%
m. Jelenia Góra	98	25	1	1	9	167	151	53%
kamiennogórski	39	11	3	3	2	105	33	76%
karkonoski	95	26	5	1	3	165	72	70%
kłodzki	191	74	6	9	16	420	195	68%
m. Legnica	109	40	3	0	8	217	95	70%
legnicki	78	28	5	1	2	171	26	87%
lubański	65	24	3	2	3	140	47	75%
lubiński	110	33	1	4	6	233	92	72%
lwówecki	35	26	7	1	0	127	0	100%
milicki	32	15	1	2	2	85	29	75%
oleśnicki	73	26	5	2	3	162	50	76%
oławski	74	32	5	6	1	193	16	92%
polkowicki	65	16	5	6	3	197	68	74%
strzeliński	27	9	1	1	2	60	30	67%
średzki	49	29	3	4	1	135	20	87%
świdnicki	114	52	6	5	8	266	91	75%
trzebnicki	67	30	7	0	1	162	25	87%
m. Wałbrzych	212	82	7	24	10	562	123	82%
wałbrzyski	71	29	6	4	6	179	83	68%
wołowski	32	8	1	0	5	52	70	43%
m. Wrocław	401	138	13	4	34	726	410	64%
wrocławski	108	71	6	5	3	288	36	89%
ząbkowicki	49	24	5	5	5	165	47	78%
zgorzelecki	112	45	5	4	3	262	39	87%
złotoryjski	46	18	0	0	7	77	79	49%
kujawsko pomorskie								
aleksandrowski	41	27	5	5	1	134	15	90%
brodnicki	71	38	6	0	4	179	42	81%
bydgoski	67	56	2	5	4	222	70	76%
m. Bydgoszcz	222	87	18	8	14	520	169	75%
chełmiński	34	18	3	2	4	116	61	66%
golubsko-dobrzyński	30	14	0	2	2	59	34	63%
m. Grudziądz	70	36	3	1	10	155	129	55%

grudziądzki	18	19	2	0	3	54	42	56%
inowrocławski	119	43	15	0	9	249	135	65%
lipnowski	34	22	3	2	3	106	46	70%
mogileński	17	13	8	0	1	91	15	86%
nakielski	52	29	16	3	2	178	44	80%
radziejowski	26	9	0	0	0	50	0	100%
rypiński	10	8	4	3	2	61	29	68%
sępoleński	20	30	0	0	4	69	56	55%
świecki	56	22	8	1	4	132	52	72%
m. Toruń	194	87	10	13	8	487	95	84%
toruński	73	54	7	6	1	274	15	95%
tucholski	33	28	14	5	2	167	29	85%
wąbrzeski	25	11	5	0	1	55	0	100%
m. Włocławek	69	30	3	0	8	131	148	47%
włocławski	40	19	2	1	6	84	90	48%
żniński	40	22	7	2	3	134	44	75%
lubelskie								
bialski	59	36	5	6	7	197	89	69%
m. Biała Podlaska	30	20	10	6	0	146	0	100%
biłgorajski	46	18	3	0	13	103	71	59%
m. Chełm	47	24	1	1	3	108	43	72%
chełmski	66	16	8	2	1	144	18	89%
hrubieszowski	19	10	2	1	0	48	0	100%
janowski	11	6	3	1	2	37	35	51%
krasnostawski	36	13	2	1	10	81	125	39%
kraśnicki	38	23	7	3	16	121	93	57%
lubartowski	45	32	1	0	0	111	0	100%
lubelski	76	54	6	0	5	189	71	73%
m. Lublin	221	90	9	3	18	468	221	68%
łęczyński	51	28	5	1	2	126	28	82%
łukowski	51	18	0	0	3	88	49	64%
opolski	34	15	4	3	0	103	0	100%
parczewski	21	8	0	1	0	53	0	100%
puławski	80	30	15	2	3	211	37	85%
radzyński	52	11	1	0	2	86	28	75%
rycki	19	10	0	0	0	34	0	100%
świdnicki	35	13	6	0	1	80	15	84%
tomaszowski	37	8	4	0	0	66	0	100%
włodawski	25	12	1	0	1	58	14	81%
zamojski	33	14	5	0	2	69	27	72%
m. Zamość	26	9	5	0	2	57	27	68%
lubuskie								
gorzowski	69	42	2	3	2	171	18	90%
m. Gorzów Wielkopolski	115	49	6	1	8	231	90	72%
krośnieński	52	18	3	2	2	118	27	81%
międzyrzecki	32	15	1	2	3	98	41	71%

nowosolski	80	47	11	0	4	219	49	82%
słubicki	25	15	4	0	1	67	15	82%
strzelecko-drezdenecki	33	11	5	0	1	80	14	85%
sulęciński	28	10	6	0	1	81	17	83%
świebodziński	46	18	6	0	4	101	56	64%
wschowski	24	16	2	0	3	56	45	55%
m. Zielona Góra	98	57	10	5	5	276	64	81%
zielonogórski	60	28	17	0	2	188	21	90%
żagański	79	30	3	3	2	181	28	87%
żarski	103	44	12	0	4	251	60	81%
łódzkie								
bełchatowski	72	29	4	1	2	149	35	81%
brzeziński	15	11	1	2	0	52	0	100%
kutnowski	94	56	7	1	6	231	67	78%
łaski	31	11	1	0	1	54	16	77%
łęczycki	32	17	2	1	0	95	0	100%
łowicki	59	21	4	2	0	144	0	100%
łódzki wschodni	59	31	9	4	0	185	0	100%
m. Łódź	541	234	85	39	37	1 335	599	69%
opoczyński	34	13	7	0	4	89	52	63%
pabianicki	87	48	6	1	5	188	71	73%
pajęczański	17	14	0	0	1	42	10	81%
piotrkowski	57	26	2	2	2	139	14	91%
m. Piotrków Trybunalski	71	22	3	0	4	126	56	69%
poddębicki	36	11	1	3	0	83	0	100%
radomskiego	76	37	8	1	2	204	30	87%
rawski	38	19	1	0	2	83	26	76%
sieradzki	71	27	7	1	2	154	29	84%
m. Skierniewice	43	12	1	0	1	73	18	80%
skierniewicki	25	15	4	0	2	69	29	70%
tomaszowski	83	39	3	4	3	194	34	85%
wieluński	45	16	2	0	1	91	17	84%
wieruszowski	31	12	1	0	3	67	13	84%
zduńskowolski	60	18	2	1	1	117	16	88%
zgierski	118	78	9	2	6	284	81	78%
małopolskie								
bocheński	55	20	5	1	2	135	30	82%
brzeski	31	22	4	0	2	82	27	75%
chrzanowski	97	24	9	1	3	209	35	86%
dąbrowski	19	7	2	0	2	41	25	62%
gorlicki	50	20	7	1	3	129	30	81%
krakowski	91	50	20	5	5	252	65	79%
m. Kraków	253	74	53	3	39	515	432	54%
limanowski	29	28	6	2	0	113	0	100%
miechowski	29	12	0	1	3	63	38	62%
myślenicki	3	11	3	0	2	38	21	64%

nowosądecki	53	41	6	0	3	157	40	80%
nowotarski	67	44	10	0	4	193	49	80%
m. Nowy Sącz	40	10	6	8	6	133	63	68%
olkuski	64	17	3	2	2	115	32	78%
oświęcimski	72	46	7	1	8	176	79	69%
proszowicki	14	8	3	1	0	52	0	100%
suski	30	16	7	2	1	96	6	94%
tarnowski	54	34	11	0	2	154	26	86%
m. Tarnów	47	29	7	0	5	125	64	66%
tatrzański	34	19	3	0	2	87	19	82%
wadowicki	61	31	9	1	2	166	29	85%
wielicki	51	33	10	0	1	148	17	90%
mazowieckie								
białobrzęski	16	9	2	0	0	45	0	100%
ciechanowski	64	21	5	0	2	132	30	81%
garwoliński	47	26	2	0	2	112	32	78%
gostyniński	11	6	0	0	3	22	37	37%
grodziski	54	36	2	1	1	134	13	91%
grójecki	49	19	0	2	0	101	0	100%
kozienicki	29	11	1	0	1	56	14	80%
legionowski	82	51	15	1	2	251	34	88%
lipski	14	7	2	1	3	38	42	48%
łosicki	19	7	0	1	0	47	0	100%
makowski	14	9	7	0	0	59	0	100%
miński	76	57	6	1	2	217	33	87%
mławski	47	16	4	1	4	113	55	67%
nowodworski	74	23	4	3	5	154	43	78%
ostrołęcki	28	19	9	1	1	93	13	88%
m. Ostrołęka	36	7	3	0	2	66	20	77%
ostrowski	31	19	3	4	0	108	0	100%
otwocki	40	30	0	0	4	101	56	64%
piaseczyński	90	83	6	2	4	264	63	81%
m. Płock	82	32	6	7	3	245	42	85%
płocki	47	30	5	2	1	157	15	91%
płoński	59	19	4	2	3	153	44	78%
pruszkowski	79	56	7	0	2	213	20	91%
przasnyski	23	9	14	0	1	90	20	82%
przysuski	19	8	2	1	0	45	0	100%
pułtuski	24	16	2	1	0	72	0	100%
m. Radom	104	40	13	11	5	322	59	85%
radomski	62	36	10	1	2	162	32	84%
m. Siedlce	59	17	3	0	15	118	86	58%
siedlecki	38	18	2	2	2	90	33	73%
sierpecki	33	12	0	0	1	51	16	76%
sochaczewski	37	25	1	0	2	83	26	76%
sokołowski	23	14	0	1	1	47	15	76%

szydłowiecki	10	4	1	0	1	26	16	62%
m. st. Warszawa	717	284	18	19	54	1 440	666	68%
warszawski zachodni	53	38	3	3	3	152	36	81%
węgrowski	24	13	1	0	2	47	29	62%
wołomiński	131	82	5	9	5	397	59	87%
wyszkowski	43	25	4	0	2	100	26	79%
zwoleński	26	10	0	1	0	56	0	100%
żuromiński	25	5	0	0	0	45	0	100%
żyrardowski	68	36	0	7	1	214	8	96%
opolskie								
brzeski	85	27	1	4	6	180	97	65%
głubczycki	37	7	1	0	3	60	42	59%
kędzierzyńsko-kozielski	68	24	9	9	2	198	25	89%
kluczborski	38	19	4	0	3	81	40	67%
krapkowicki	45	21	6	5	0	149	0	100%
namysłowski	21	14	4	0	2	68	24	74%
nyski	85	50	10	1	4	240	66	78%
oleski	21	12	1	2	1	63	15	81%
m. Opole	77	36	5	2	5	169	77	69%
opolski	53	34	6	0	3	132	42	76%
prudnicki	56	37	3	2	2	175	28	86%
strzelecki	29	22	9	2	0	101	0	100%
podkarpackie								
bieszczadzki	12	7	3	1	0	42	0	100%
brzozowski	15	9	3	0	0	46	0	100%
dębicki	39	28	3	3	2	133	25	84%
jarosławski	48	30	3	0	2	129	30	81%
jasielski	31	22	6	2	1	106	13	89%
kolbuszowski	2	8	2	0	1	17	12	59%
m. Krosno	23	8	3	0	1	46	15	75%
krośnieński	41	17	11	0	2	110	26	81%
leski	9	5	3	2	0	37	0	100%
leżajski	25	17	0	0	1	56	17	77%
lubaczowski	19	11	1	0	1	36	17	68%
łańcucki	35	24	5	0	0	95	0	100%
mielecki	22	30	11	2	0	102	0	100%
niżański	14	8	3	0	1	44	17	72%
przemyski	35	30	2	0	2	93	27	78%
m. Przemyśl	54	15	4	0	5	94	71	57%
przeworski	13	9	1	1	4	40	61	40%
ropczycko-sędziszowski	18	17	3	0	0	72	0	100%
rzeszowski	30	19	0	4	3	77	45	63%
m. Rzeszów	57	25	3	2	5	126	69	65%
sanocki	46	15	4	0	1	100	15	87%
stałowowlowski	14	0	12	0	4	45	51	47%
strzyżowski	16	22	4	0	4	66	55	55%

m. Tarnobrzeg	17	8	1	0	1	36	13	73%
tarnobrzeski	14	8	0	0	3	32	42	43%
podlaskie								
augustowski	35	20	4	3	0	106	0	100%
białostocki	65	23	1	0	7	111	81	58%
m. Białystok	129	40	11	5	9	277	132	68%
bielski	40	6	0	0	1	63	8	89%
grajewski	13	5	0	1	0	45	0	100%
hajnowski	33	9	1	3	1	83	13	86%
kolneński	6	3	1	0	0	13	0	100%
m. Łomża	32	5	6	0	2	63	20	76%
łomżyński	18	13	6	0	0	63	0	100%
moniecki	14	6	0	1	0	33	0	100%
sejneński	15	11	2	0	0	38	0	100%
siemiatycki	23	6	0	0	0	44	0	100%
sokółski	42	28	0	1	3	103	29	78%
suwalski	25	27	4	0	2	94	27	78%
m. Suwałki	87	26	9	1	2	192	31	86%
wysokomazowiecki	21	9	2	0	0	54	0	100%
zambrowski	9	7	2	0	4	35	59	37%
pomorskie								
bytowski	54	32	7	6	2	189	25	88%
chojnicki	48	53	13	8	0	259	0	100%
człuchowski	25	13	2	1	3	70	40	64%
m. Gdańsk	225	87	40	21	23	674	309	69%
gdański	57	40	10	6	3	179	45	80%
m. Gdynia	98	46	19	14	9	340	101	77%
kartuski	49	33	12	9	4	231	58	80%
kościerski	31	22	6	5	2	145	33	81%
kwidzyński	93	30	8	12	3	269	42	86%
lęborski	56	21	7	4	2	145	26	85%
malborski	43	19	8	8	3	145	40	78%
nowodworski	30	12	7	2	1	113	12	90%
pucki	53	15	12	2	3	134	40	77%
m. Słupsk	81	28	15	2	3	203	40	84%
słupski	89	32	16	7	5	271	68	80%
m. Sopot	14	1	8	0	1	37	15	71%
starogardzki	124	84	14	12	2	488	30	94%
sztumski	27	24	12	3	2	132	25	84%
tczewski	107	51	3	3	4	283	53	84%
wejherowski	153	71	10	15	7	489	88	85%
śląskie								
będziński	132	50	12	2	7	264	87	75%
bielski	74	61	10	2	3	226	42	84%
m. Bielsko-Biała	133	57	15	3	5	280	69	80%
bieruńsko-lędzki	23	19	2	2	0	86	0	100%

m. Bytom	150	64	5	17	10	414	143	74%
m. Chorzów	101	58	9	3	9	265	110	71%
cieszyński	86	83	16	3	5	317	73	81%
m. Częstochowa	154	57	13	6	10	343	121	74%
częstochowski	60	32	4	0	6	122	83	60%
m. Dąbrowa Górnicza	94	36	10	2	4	211	47	82%
m. Gliwice	137	56	17	9	3	399	53	88%
gliwicki	59	36	7	1	2	165	21	89%
m. Jastrzębie-Zdrój	114	29	6	0	3	195	49	80%
m. Jaworzno	77	22	2	0	2	129	44	75%
m. Katowice	170	93	10	0	15	401	197	67%
kłobucki	32	17	0	2	4	78	58	57%
lubliniecki	34	36	5	2	3	127	27	82%
mikołowski	51	42	6	3	3	189	35	84%
m. Mysłowice	70	26	6	4	4	195	55	78%
myszkowski	62	27	6	2	2	146	25	85%
m. Piekary Śląskie	45	11	2	0	5	77	58	57%
pszczyński	43	35	6	4	2	140	30	82%
raciborski	44	25	13	11	6	180	95	65%
m. Ruda Śląska	145	62	15	4	7	364	82	82%
rybnicki	49	21	6	1	2	125	21	86%
m. Rybnik	92	30	9	13	6	287	78	79%
m. Siemianowice Śląskie	62	27	7	1	3	161	39	81%
m. Sosnowiec	155	66	14	9	10	374	111	77%
m. Świętochłowice	49	17	7	1	8	121	7	95%
tarnogórski	54	60	10	4	0	213	0	100%
m. Tychy	87	44	5	0	3	181	47	79%
wodzisławski	123	39	16	6	3	358	46	89%
m. Zabrze	147	57	8	10	10	397	109	78%
zawierciański	75	24	6	0	5	185	65	74%
m. Żory	55	25	6	2	0	138	0	100%
żywiecki	32	41	5	2	1	141	12	92%
świętokrzyskie								
buski	24	11	2	0	3	51	49	51%
jędrzejowski	40	19	2	0	7	92	68	58%
kazimierski	9	2	0	0	4	12	61	16%
m. Kielce	119	42	4	5	6	236	82	74%
kielecki	76	35	0	4	2	188	17	92%
konecki	42	22	0	0	3	97	34	74%
opatowski	20	14	1	0	6	50	93	35%
ostrowiecki	72	28	2	0	6	136	97	58%
pińczowski	30	8	1	0	0	53	0	100%
sandomierski	35	17	1	0	4	66	46	59%
skarżyski	68	25	4	1	2	133	27	83%
starachowicki	72	26	5	3	3	164	41	80%
staszowski	26	14	0	1	0	67	0	100%

włoszczowski	14	7	5	0	0	43	0	100%
warmińsko mazurskie								
bartoszycki	59	22	5	1	3	123	36	77%
braniewski	42	17	2	0	4	79	53	60%
działdowski	45	17	3	0	3	85	56	60%
m. Elbląg	106	30	14	0	6	217	107	67%
elbląski	47	24	5	1	2	120	33	78%
ełcki	71	37	6	5	6	228	69	77%
giżycki	57	29	4	2	3	127	37	77%
gołdapski	35	16	2	2	2	103	28	79%
iławski	77	56	8	5	2	271	29	90%
kętrzyński	34	13	7	2	2	97	25	80%
lidzbarski	35	17	10	0	1	118	17	87%
mrągowski	35	5	7	0	3	83	41	67%
nidzicki	16	9	1	3	0	75	0	100%
nowomiejski	31	14	0	2	1	84	12	88%
olecki	22	10	6	2	6	87	66	57%
m. Olsztyn	114	42	6	1	10	223	102	69%
olsztyński	98	43	14	7	4	294	89	77%
ostródzki	72	32	5	7	7	195	109	64%
piski	41	20	2	0	0	91	0	100%
szczycieński	49	23	10	4	5	175	68	72%
węgorzewski	20	4	3	0	0	41	0	100%
wielkopolskie								
chodzieski	41	17	3	0	2	92	22	81%
czarnkowsko-trzcianecki	74	42	8	0	2	181	29	86%
gnieźnieński	80	72	13	1	2	278	27	91%
gostyński	28	17	3	0	3	65	38	63%
grodziski	26	20	4	2	0	87	0	100%
jarociński	34	29	4	0	2	99	35	74%
kaliski	37	19	4	1	3	101	37	73%
m. Kalisz	123	29	6	7	3	262	38	87%
kępiński	26	20	12	1	0	93	0	100%
kolski	36	14	4	0	0	89	0	100%
m. Konin	51	16	4	2	1	110	14	89%
koniński	81	39	12	6	0	232	0	100%
kościański	41	22	8	3	0	130	0	100%
krotoszyński	52	48	4	2	0	165	0	100%
leszczyński	23	24	7	1	0	106	0	100%
m. Leszno	51	21	5	1	1	128	13	91%
międzychodzki	20	17	2	0	1	66	14	83%
nowotomyski	29	25	3	0	0	90	0	100%
obornicki	58	22	8	2	0	137	0	100%
ostrowski	74	77	6	0	1	216	13	94%
ostrzeszowski	29	21	3	2	2	90	29	76%

pilski	122	61	13	1	2	314	23	93%
pleszewski	22	27	4	2	4	98	47	68%
m. Poznań	234	134	30	0	19	552	230	71%
poznański	189	141	20	2	5	531	69	89%
rawicki	29	9	5	2	2	79	28	74%
słupecki	36	20	1	0	2	81	27	75%
szamotulski	48	24	9	0	6	143	92	61%
średzki	19	9	4	0	1	68	14	83%
śremski	24	18	1	6	0	103	0	100%
turecki	35	17	3	0	1	84	17	83%
wągrowiecki	42	25	8	3	1	134	17	89%
wolsztyński	17	18	1	0	1	54	15	78%
wrzesiński	35	25	2	1	1	91	27	77%
złotowski	60	33	6	2	4	182	45	80%
zachodniopomorskie								
białogardzki	38	11	5	8	10	129	59	69%
choszczeński	42	26	2	2	0	144	0	100%
drawski	58	49	11	5	1	245	16	94%
goleniowski	100	35	7	10	5	289	65	82%
gryficki	69	35	3	7	2	224	31	88%
gryfiński	88	33	6	1	4	191	53	78%
kamieński	51	17	0	0	2	89	32	74%
kołobrzeski	91	26	5	1	1	181	17	91%
m. Koszalin	72	27	5	7	4	222	43	84%
koszaliński	40	25	1	7	0	141	0	100%
łobeski	38	14	3	2	2	107	36	75%
myśliborski	84	31	4	4	2	203	28	88%
policki	78	34	5	2	2	187	30	86%
pyrzycki	25	14	6	0	2	77	29	73%
stawieński	35	27	4	4	4	119	44	73%
stargardzki	127	54	7	6	5	327	74	82%
m. Szczecin	287	145	19	11	15	687	178	79%
szczecinecki	64	27	4	12	1	220	17	93%
świdwiński	68	24	4	1	2	148	29	84%
m. Świnoujście	35	25	2	2	1	95	16	86%
wątecki	24	17	7	1	1	88	8	92%
RAZEM	23 351	11 199	2 217	917	1 324	60 169	17 163	78%